

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
HRS-2020-0003

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN YAŞLI AYRIMCILIĞINA İLİŞKİN TUTUMLARI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Mahsun ATUĞ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Mehtap KIZILKAYA

AYDIN-2020

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	i
TEŞEKKÜR	ii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	v
TABLolar DİZİNİ.....	vi
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problemin Tanımı	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Sorusu	3
2. GENEL BİLGİLER.....	4
2.1. Yaşlanma ve Yaşlılık Kavramı.....	4
2.2. Yaşlanma Sürecinde Ortaya Çıkan Değişiklikler	5
2.3. Yaşlı Ayrımcılığı	6
2.4. Yaşlı Ayrımcılığı ve Hemşirelik	8
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	10
3.1 Araştırmanın Amacı	10
3.2. Araştırmanın Tipi	10
3.3. Araştırmanın Yeri ve Zamanı	10
3.4. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	10
3.5. Araştırmaya Alınma Kriterleri.....	11
3.6. Veri Toplama Araçları.....	11
3.7. Araştırmanın Etik Boyutu.....	12
3.8. Verilerin Değerlendirilmesi	12
3.9. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	13
4. BULGULAR	14
5. TARTIŞMA.....	49
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	58
KAYNAKLAR.....	60
EKLER	69

Ek 1. Etik Kurul Onayı.....	69
Ek 2. Kurum İzni	70
Ek 3. Kişisel Bilgi Formu	71
Ek 4. Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği	74
Ek 5. Ölçek İzni.....	76
ÖZGEÇMİŞ.....	77

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

BM	: Birleşmiş Milletler
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
TDK	: Türk Dil Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
YATÖ	: Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Dağılımı	14
Tablo 2. Öğrencilerin Aile Özelliklerine Göre Dağılımı	15
Tablo 3. Öğrencilerin Yaşlı Bireylerle Yaşama Durumlarının Dağılımı.....	16
Tablo 4. Öğrencilerin Klinik Uygulamalar Sırasında Yaşlı Bireylere Bakım Verme Durumlarının Dağılımı.....	17
Tablo 5. Öğrenciye Yaşlılık Kavramının Ne Çağrıştırdığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	18
Tablo 6. Öğrencilerin YATÖ ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımı	19
Tablo 7. Öğrencilerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre YATÖ Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	19
Tablo 8. Öğrencilerin Aile Özelliklerine Göre YATÖ Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması	21
Tablo 9. Öğrencilerin Yaşlı Bireylerle Yaşama Durumlarına Göre YATÖ Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	23
Tablo 10. Öğrencilerin Yaşlı Bireylere Bakım Verme Durumlarına Göre YATÖ Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	25
Tablo 11. Öğrencilerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre YATÖ Yaşlının Yaşamını Sınırlama Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması	26
Tablo 12. Öğrencilerin Aile Özelliklerine Göre YATÖ Yaşlının Yaşamını Sınırlama Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması	28
Tablo 13. Öğrencilerin Yaşlı Bireylerle Yaşama Durumuna Göre YATÖ Yaşlının Yaşamını Sınırlama Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması	30
Tablo 14. Öğrencilerin Yaşlı Bireylere Bakım Verme Durumuna Göre YATÖ Yaşlının Yaşamını Sınırlama Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması	32
Tablo 15. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre YATÖ Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması	34
Tablo 16. Öğrencilerin Aile Özelliklerine Göre YATÖ Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması	35
Tablo 17. Öğrencilerin Yaşlı Bireylerle Yaşama Durumlarına Göre YATÖ Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması ..	37

Tablo 18. Öğrencilerin Yaşlı Bireylere Bakım Verme Durumlarına Göre YATÖ Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması ..	39
Tablo 19. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre YATÖ Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması	41
Tablo 20. Öğrencilerin Aile Özelliklerine Göre YATÖ Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması	43
Tablo 21. Öğrencilerin Yaşlı Bireylerle Yaşama Durumlarına Göre YATÖ Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması	45
Tablo 22. Öğrencilerin Yaşlı Bireylere Bakım Verme Durumlarına Göre YATÖ Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması	47

ÖZET

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN YAŞLI AYRIMCILIĞINA İLİŞKİN TUTUMLARI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Atuğ M. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Aydın, 2020.

Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma, tanımlayıcı kesitsel olarak 1 Ocak 2019- 1 Ağustos 2019 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nde öğrenim gören 1056 öğrenci, çalışmanın örneklemini ise evrenin belli olduğu durumda örneklem hesaplama formülüne göre belirlenen 337 öğrenci oluşturmuştur. Sınıflar içinde öğrencinin örnekleme seçimi basit rastgele örnekleme yöntemi ile yapılmıştır. Araştırma verileri Kişisel Bilgi Formu ve Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği aracılığı ile toplanmıştır. Veriler tanımlayıcı istatistikler, Kruskal-Wallis ve Mann-Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Araştırmada öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği puan ortalamaları 84,59 olarak saptanmıştır. Öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutuma sahip oldukları sonucu elde edilmiştir. Öğrencilerin mezun oldukları lise, en uzun yaşadıkları bölge, aynı evde yaşlı bireylerle bulunma ve mezuniyet sonrası yaşlı bireylere bakım vermeyi isteme durumlarının yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumu anlamlı şekilde etkilediği belirlenmiştir ($p<0.05$). Öğrencilerin yaşlı bireylerle mezuniyet sonrasında çalışmak istedikleri ancak yaşlı bireyle iletişim zorluğu olabileceğinden bakım vermeyi tercih etmeyecekleri tespit edilmiştir. Sözü geçen kaygıların azaltılması için yaşlı birey ile iletişim konusunda hem lisans eğitim sürecinde hem de mezuniyet sonrası yapılan hizmet içi eğitim programlarında yaşlı birey ile iletişim konusuna detaylı biçimde yer verilmesi ve konu ile ilgili nitel araştırmalar yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik Öğrencisi, Tutum, Yaşlı, Yaşlı Ayrımcılığı

ABSTRACT

ATTITUDES OF NURSING STUDENTS REGARDING AGE DISCRIMINATION (AGEISM) AND AFFECTING FACTORS

Atuğ M. Aydın Adnan Menderes University Institute of Health Sciences, Department of Mental Health and Diseases Nursing, Master Thesis, Aydın, 2020.

This study was conducted to determine the attitudes of nursing students towards age discrimination and the affecting factors. The research was carried out as a descriptive cross sectional study between January 1, 2019 and August 1, 2019. The population of the study was 1056 students studying at Aydın Adnan Menderes University Faculty of Nursing and the sample of the study consisted of 337 students determined according to the sample calculation formula when the population was certain. The sampling selection of the student within the classes was made by simple random sampling method. Research data were collected by means of Personal Information Form and Age Discrimination Attitude Scale. Data were analyzed using descriptive statistics, Kruskal-Wallis and Mann-Whitney U tests. In the study, the mean score of the Age Discrimination Attitude Scale of the students was determined as 84.59. It was concluded that the students had a positive attitude towards age discrimination. It was determined that the high school where the students graduated from, the region where they lived for the longest period, sharing the same house with elders and desiring to provide care to elders following graduation, significantly affected the attitude towards age discrimination ($p < 0.05$). It was determined that students would like to work with elders after graduation, but would not prefer to provide care services as they might have difficulty in communicating with them. In order to reduce the aforementioned concerns, it may be suggested to cover communication with the elders in detail in the course of both the undergraduate study and the postgraduate in-service training programs conducted and to conduct qualitative studies on the subject.

Key Words: Attitude, Age Discrimination, Elders, Nursing Student

1. GİRİŞ

1.1. Problemin Tanımı

Sağlık alanındaki teknolojik gelişmelerle beraber tanı, tedavi ve koruyucu sağlık hizmetlerindeki bilimsel gelişmeler, yaşam kalitesini hızla yükselmekte ve beklenen yaşam süresini uzatmaktadır (Öz, 2002; Ünsar ve ark, 2015). Buna bağlı olarak ölüm oranları düşmekte ve dünya genelinde yaşlı nüfus oranı hızla artmaktadır.

“Yaşlanma” ve “yaşlılık” kavramlarının gerontoloji ve geriatri alanlarında sıkça kullanılan ve genellikle birbiriyle karıştırılan kavramlar olduğu belirtilmektedir (Duyar, 2008). Yaşlanma, yaşam sürecinde gelişme ve olgunlaşmayı takip eden, genetik yapı ve çevre arasındaki etkileşimin en üst düzeyde görüldüğü fizyolojik ve ruhsal değişimlerin ortaya çıktığı, karmaşık yönleri olan, tüm canlılarda görülen ve yaşamın çocukluk, gençlik, yetişkinlik gibi doğal ve kaçınılmaz bir süreci olarak tanımlanmaktadır (Yerli, 2017). Yaşlılık kavramı ise Türk Dil Kurumu’na göre; yaşlı olma durumu olarak açıklanmaktadır (TDK, 2019).

Yaşlanma sürecinde yaşlı bireylerde fizyolojik değişimler olduğu gibi psikolojik ve sosyal açıdan da birtakım değişiklikler meydana gelmektedir. Psikolojik ve sosyal olarak görülen değişiklikler; ölüm korkusu, statü kaybı korkusu, depresyon, yetersizlik hissi, rol kaybı, bağımlı olma korkusu, arkadaş, yakın akraba ve destek faktörlerinin azalması olarak sıralanabilmektedir (Vefikuluçay, 2008). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) bu değişikliklerle devam eden yaşlılık dönemini, kronolojik açıdan 65 yaş ve üzeri grup olarak kabul ederken (DSÖ, 1998), Birleşmiş Milletlerin (BM) yaşlılık ile ilgili raporlarında ise, yaşlılık dönemi 60 yaş ve üzeri olarak belirtilmektedir (Çilingiroğlu, 2004).

Dünya Sağlık Örgütü (2018) verilerine göre 2015 ve 2050 yılları arasında, dünya nüfusunun 60 yaş ve üstü oranının %12'den % 22'ye yaklaşık olarak iki katına çıkacağı öngörülmektedir (DSÖ, 2018).

Türkiye, gelişmekte olan ülkeler arasında yer almakta olup yaşlanma sürecinin hızlı olduğu bir ülkedir. Gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de doğuştan beklenen yaşam süresi artmakta ve nüfusumuz yaşlanmaya devam etmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (2018) verilerine göre, 65 yaş ve üstü nüfus, 2014 yılında 6 milyon 192 bin 962 kişi iken, son beş yılda %16 artarak 2018 yılında 7 milyon 186 bin 204 kişi olduğu

bildirilmektedir. Aynı zaman da TÜİK (2018) verilerine göre yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranının ise 2014 yılında %8 iken, 2018 yılında %8,8'e yükseldiği ve 2080 yılında bu oranın %25,6 olacağı tahmin edilmektedir (TÜİK, 2018).

Dünya'da ve ülkemizde yaşlı nüfusun hızla artmakta oluşunun hem aile ve toplum içinde hem de sağlık bakım hizmetlerinin sunumunda pek çok soruna yol açacağı bildirilmektedir (DSÖ, 1993; Akgün ve ark, 2004). Yaşlı bireylerin sorunlarla karşılaşmasının toplumsal ve sosyal bir sonucu olarak da yaşlı ayrımcılığı kavramı ortaya çıkmaktadır.

Yaşlı ayrımcılığı kavramı ilk olarak 1969 yılında Amerika Ulusal Yaşlılık Enstitüsü başkanı Robert Butler tarafından kullanılmıştır. Gerontolog Robert Butler, yaşlı ayrımcılığını; *eyleme dönüşebilen ve yaşlı insanlara yönelik ayrımcılık, ırk ayrımcılığı ve cinsiyet ayrımcılığı* şeklinde tanımlamaktadır (Vefikuluçay, 2008). Ancak günümüzde Palmore tarafından yapılan tanımlama daha sık kullanılmaktadır. Palmore yaşlı ayrımcılığını, *“ileri yaştaki bireylere yönelik ön yargıyı, tutum ve davranışlar aracılığı ile ifade eden bir terim”* diye belirtmektedir (Polmore, 1999). Dünya Sağlık Örgütü ise yaşlı ayrımcılığını *“bireyleri ya da grupları yaşları nedeniyle sistematik olarak etiketleme ve ayırma”* olarak açıklamaktadır. Ayrıca DSÖ, yaşlı ayrımcılığının çok yaygın olduğunu, sosyal ve ekonomik bir amaca hizmet ettiğini, eşitsizlikleri meşrulaştırdığını da eklemektedir (DSÖ, 2019).

Yaşlılık üretkenlikte, yeterlilikte, bireysellik ve bağımsızlıkta azalma süreci olarak görüldüğü için yaşlıya kalıplaşmış düşüncelerle, ön yargılarla bakılmaktadır (Vefikuluçay, 2008; DSÖ, 2019). Bunlar; bunama, güçsüzleşme, hastalıklı olma, eskime, kötüleşme, yıpranmış olma, fonksiyon görememe, hastalıklı olma, iktidarsızlık, çirkinlik, zihinsel fonksiyonlarda gerileme, mental hastalık, işe yaramazlık, izolasyon, yoksulluk ve depresyon gibi olumsuz ön yargılardır. Bu ön yargılar sayesinde yaşlılık toplumlar tarafından kötü, mümkünse kaçınılması gereken bir durum olarak değerlendirilmektedir (Vefikuluçay, 2008). Yaşlılığa sevecenlik, bilgelik, güvenilirlik, zenginlik, politik güç, özgürlük ve mutluluk gibi yüklenen olumlu anlamlarda bulunmaktadır (Polmore, 1999).

Sağlık hizmetlerinin sunumunda yaşlılara yönelik ayrımcılığın ele alınmasında hemşirelere aktif rol düşmektedir. Hemşirelerin yaşlılara karşı tutumlarının olumlu olması hemşirelik bakımının kalitesini arttırabilecek bir durumdur. Bunun için, gelecekte sağlık bakım hizmeti sunacak olan öğrenci hemşirelerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının olumlu, bilgilerinin de bilimsel kaynaklara dayalı ve doğru olması son derece önemlidir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını ve etkileyen faktörleri belirlemektir.

1.3. Araştırmanın Sorusu

1. Hemşirelik öğrencilerinin sosyodemografik özellikleri ve yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları açısından anlamlı fark var mıdır?

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Yaşlanma ve Yaşlılık Kavramı

“Yaşlanma” ve “yaşlılık” kavramları gerontoloji ve geriatri alanlarında sıkça kullanılan ve genellikle birbiriyle karıştırılan kavramlardır (Duyar, 2008). Yaşlanma, gelişme ve olgunlaşmayı takip eden, genetik yapı ve çevre arasındaki etkileşimin en üst düzeyde görüldüğü, fizyolojik ve ruhsal değişimlerin ortaya çıktığı, karmaşık yönleri olan, tüm canlılarda görülen ve yaşamın çocukluk, gençlik, yetişkinlik gibi doğal ve kaçınılmaz bir süreci olarak tanımlanmaktadır (Yerli, 2017). Yaşlılık ise Türk Dil Kurumu’na göre “*yaşlı olma durumu*” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2019).

Birçok batılı ülke yaşlılığın genel başlangıç noktası olarak 65 yaşı belirlemektedir ve bu aynı zamanda emeklilik yaşıdır (Tekin ve Kara, 2018). Dünya Sağlık Örgütü yaşlılık dönemini, kronolojik açıdan “*65 yaş ve üzeri yaş grubu*” olarak (DSÖ, 1998), Birleşmiş Milletler (BM) ise yaşlılık dönemini “*60 yaş ve üzeri yaş grubu*” olarak ifade etmektedir (Çilingiroğlu, 2004). Bununla beraber DSÖ tarafından yaşlılık üç evrede tanımlanmaktadır. Bunlar;

- 65-75 genç yaşlılık
- 75-85 orta yaşlılık
- 85 yaş ve sonrası ileri yaşlılık evresi olarak tanımlamaktadır (Tunçay, 2020).

Dünya genelinde yaşlı nüfusa baktığımızda, Dünya Sağlık Örgütü (2018) ’ne göre 2015 ve 2050 yılları arasında, dünya nüfusunun 60 yaş ve üstü oranı %12’den % 22’ye, yaklaşık olarak iki katına çıkacağı öngörülmektedir. Yaşlı nüfus oranına sahip ilk üç ülke sırasıyla %31,3 ile Monako, %27,3 ile Japonya ve %21,8 ile Almanya’dır. Türkiye bu sıralamada 167 ülke arasında 66. sırada yer almaktadır (TÜİK, 2018).

Türkiye, gelişmekte olan ve yaşlanma sürecinin hızlı olduğu bir ülkedir. Ülkemizde doğuştan beklenen yaşam süresi artmakta ve nüfusumuz yaşlanmaya devam etmektedir. TÜİK (2018) verilerine göre Türkiye’de 65 yaş ve üstü nüfus, 2014 yılında 6 milyon 192 bin 962 kişi iken son beş yılda %16 artarak 2018 yılında 7 milyon 186 bin 204 kişi olduğu bildirilmektedir. Yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı ise 2014 yılında %8 iken, 2018 yılında %8,8’e yükseldiği ve 2080 yılında bu oranın %25,6 olacağı öngörülmektedir (TÜİK,2018).

Birleşmiş Milletler (BM) raporlarına göre bir ülkedeki yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranının %8 ile %10 arasında olması o ülke nüfusunun yaşlı, %10'un üzerine çıkması ise çok yaşlı olduğu anlamına gelmektedir (Davran ve ark, 2020). Buna göre Türkiye'de 2018 yılında yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranının %8,8 olması, Türkiye'nin de yaşlanmakta olan bir ülke olduğunu göstermektedir.

Yaşlılık, genel olarak biyolojik, psikolojik, ekonomik, sosyolojik ve toplumsal bir süreç olarak da ele alınmaktadır (Tuncer, 2018). Biyolojik yönüyle yaşlılık, tüm organizmanın fiziksel işleyişinde görülen değişimleri ifade ederken, psikolojik yönüyle yaşlılık ise bilişsel ve mental fonksiyonlarda değişiklikleri ifade etmektedir. Ekonomik açıdan yaşlanma maddi koşullardaki değişikliğe bağlı yaşlı bireylerin hayatında meydana gelen farklılıklar olarak tanımlanmaktadır. Yaşlılığın sosyolojik ve toplumsal yönü ise; bireyin yaşadığı toplum içinde yaşlıya verdiği değer, inançlar, normlar ve yaşlı bireylerden beklenen davranışlar olarak açıklanmaktadır (Birren ve Schaire, 1990).

2.2. Yaşlanma Sürecinde Ortaya Çıkan Değişiklikler

Yaşlılık dönemi biyo-psiko-sosyal boyutlarda değişiklik gösteren bir yaşam sürecidir. Bu süreçte sinir sistemi, kardiyovasküler sistem, solunum sistemi, gastrointestinal sistem, immün sistem ve kas-iskelet sistemi ile duyu organlarında değişiklikler ortaya çıkmaktadır (Onur, 1997; Vefikuluçay, 2008). Yaşlı bireylerin beyin metabolizmasının yavaşlaması ile hafıza, dikkat, algı gibi bilişsel işlevler ve psikomotor aktivite olumsuz yönde etkilenmektedir. Bununla birlikte görme, işitme, tat, koku ve dokunma duyularının zayıflamasına bağlı bozukluklar da ortaya çıkmaktadır (Göçer, 2012; Karakovan, 2014; Kaplan, 2016; Kara, 2017; Aging Changes in the Senses, 2017). Tüm bu süreçte gerçekleşen değişiklikler yaşlı bireyi bağımlı hale getirmektedir.

Yaşlılığın getirdiği fizyopatolojik değişiklikler aynı zamanda psiko-sosyal değişikliklere de neden olmaktadır. Yaşlanma ile birlikte bireylerin düşünme hızında ve algılamada yavaşlama, dikkatsizlik ve uyum sağlama yeteneklerinde değişimler meydana gelmektedir. Bu durum çevreye uyum sağlayamama ve iletişim becerilerinde bozulmaya neden olmaktadır (Tuncer, 2018). Bu süreçte sosyal hayattan soyutlanma ile yaşlı bireylerde yalnızlık, güçsüzlük ve hatta depresyon görülebilmektedir. Bunların yanı sıra Alzheimer hastalığı, kişilik bozuklukları, bilinçte bulanıklık, uyku bozuklukları, ölüm korkusu ve

intihar eğilimi de yaşlılıkta sıkça rastlanan değişimler olarak bildirilmektedir (Göçer, 2012; Karakovan, 2014; Kara, 2017).

2.3. Yaşlı Ayrımcılığı

Yaşlı ayrımcılığı terimi ilk defa 1969 yılında Amerika Ulusal Yaşlılık Enstitüsü başkanı Gerontolog Robert Butler tarafından kullanılmıştır. Butler, yaşlı ayrımcılığını; yaşlı insanlara yönelik ayrımcılık, ırk ayrımcılığı ve cinsiyet ayrımcılığı gibi eyleme dönüşebilen bir terim olarak tanımlamaktadır (Vefikuluçay, 2008). Ancak günümüzde Palmore tarafından yapılan tanım daha sık kullanılmaktadır. Palmore yaşlı ayrımcılığını, *“ileri yaştaki bireylere yönelik ön yargıyı, tutum ve davranışlar aracılığı ile ifade eden bir terim”* olarak tanımlamaktadır (Polmore, 1999).

Ayrımcılık, damgalama ve ötekileştirme süreçleri sonucunda ortaya çıkmaktadır (Hortaçsu, 2017). Dünya Sağlık Örgütü yaşlı ayrımcılığını *“bireyleri ya da grupları yaşları nedeniyle sistematik olarak etiketleme ve ayırma”* olarak açıklamaktadır. DSÖ yaşlı ayrımcılığının çok yaygın olduğunu bildirirken yaşlı ayrımcılığının yaşlılığa ilişkin önyargılardan kaynaklandığını, sosyal ve ekonomik boyutlarının da olduğunu eklemektedir. Ayrıca yaşlı ayrımcılığının yaşlının görünüşü ile ilgili olmadığını, yaşlılığa ilişkin bireylerin sahip oldukları anlamlarla ilişkili olduğu vurgulanmaktadır (DSÖ, 2019).

Yaşlı ayrımcılığı ile ilgili veriler incelenirken, olumlu ve olumsuz tutumların bir arada ele alınması gerekmektedir. Yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutumlar genel olarak; sevecenlik, bilgelik, güvenilirlik, zenginlik, politik güç, özgürlük ve mutluluk gibi öğeleri kapsarken olumsuz tutumlar; hastalık, iktidarsızlık, çirkinlik, zihinsel fonksiyonlarda gerileme, mental hastalık, işe yaramazlık, izolasyon, yoksulluk ve depresyon gibi öğeleri içerdği ifade edilmektedir (Polmore, 1999).

Yaşlı ayrımcılığının oluşmasındaki nedenlere bakıldığında; ölüm korkusu, gençliğe, bedensel güzelliğe ve cinselliğe verilen önem; ekonomik verimliliğe ve üreticiliğe verilen değer, güzel ve kusursuz olma isteği, yaşlı ve eskinin istenmeyişi olarak belirtilmektedir (Büyükcoşkun, 1998; Göçer, 2012; Ertin ve Özkaya, 2016).

Ölüm, yaşamın kaçınılmaz doğal bir parçasıdır. İnsan yaşlandıkça ölüme daha yakın olduğunu hissetmektedir. Hatta ölüm ile yaşlılık eş anlamlı olarak kabul edilmektedir. Genç bireylerin yaşlı ayrımcılığına yönelik tutumlarının altında güçsüzlük, işe yaramazlık, hastalık ve ölümlle ilgili korkularının olabileceği belirtilmektedir (Göçer, 2012; Vefikuluçay, 2008; Tuncer, 2018).

Toplumu oluşturan bireylerin yaşlılığa karşı olumsuz tutumlar geliştirmesinde medyanın payı büyüktür (Özmen, 2013). Öyle ki Amerika’da 4460 kişi ile yapılan bir araştırmada, katılımcıların televizyon izleme süreleriyle yaşlılara olan tutumları ve bakış açıları ele alınmış uzun süre televizyon izleyenlerin yaşlılara karşı daha önyargılı bir tavır içinde oldukları ve yaşlıları katı ve dar görüşlü buldukları belirlenmiştir (Tupper, 1995). Yaşlıların televizyonda ne kadar göründüklerine ilişkin bir başka araştırma sonucunda ise “primetime” olarak adlandırılan, kişilerin en çok televizyon izledikleri saat dilimlerinde yayınlanan dizilerdeki karakterlerin sadece %5’ten daha azının 60 yaş ve üstü olduğu sonucuna varılmıştır. Bu dizilerdeki tüm yaşlı karakterlerin genellikle olumsuz imaj çizdikleri görülmektedir (Tupper, 1995).

Gelişmekte olan toplumlarda çocuklar geleceğe yönelik bir yatırım olarak düşünülürken, yaşlılar verimliliklerini geride bıraktıkları için ekonomik açıdan yük olarak değerlendirilmektedir (Göçer, 2012; Vefikuluçay, 2008; Tuncer, 2018; DSÖ, 2019).

Yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlar kültürden kültüre farklılık göstermektedir (Özdemir, 2009). Toplum genelinde yaşlı bireylerin yalnız yaşamayı sevdiklerine ve sosyal olarak izole olmayı tercih ettiklerine inanılmaktadır (Vefikuluçay, 2008). Bunun yanında yaşlı bireylerin tek başına sokağa çıkmaları, alışverişe gitme gibi günlük aktiviteleri yapmaları hoş karşılanmamakta hatta zamanlarının çoğunu evde geçirmeleri desteklenmektedir (İmamoğlu, 1992). Cinsel yaşamın gençliğe özgü bir ayrıcalık olarak değerlendirilmesi, yaşlı bireylerin cinsel yaşamlarının olmadığı düşünülmesi sonucu yaşlı bireylerin seksüel aktiviteden kaçınmalarına yol açmaktadır. Bununla beraber yaşlı bireylerin yeniden evlenmeleri de hoş karşılanmamaktadır (Vefikuluçay, 2008; Tuncer, 2018). Gençliğe, güzelliğe ve fiziksel görünüme değer veren toplumlarda pek çok insan özellikle kadınların çirkinleşmekten korktukları belirtilmektedir. Yaşlı bireyler yaşlandıkça koca karı, çirkin, yaşlı, fosil, tazeliğini yitirmiş kadın, buruşmuş-kırıışmış kadın, keçi, ihtiyar, dede, nine, moruk, bunak gibi sıfatlarla tanımlandığı vurgulanmaktadır (Özdemir, 2009). Bazı kültürlerde ise yaşlılığın fiziksel belirtilerinin hayranlık uyandırdığı belirtilmektedir. Örneğin Japonya’da gümüş renkli saçlar ve yüzündeki kırışıklıklar bilgelik, olgunluk ve ülkeye hizmetin göstergesi olarak kabul edilmektedir (Tuncer, 2018).

Yaşlı ayrımcılığın en çok görüldüğü alanların; iş yaşamı, aile yaşamı, sosyal yaşam, cinsel yaşam ve sağlık bakım sistemleri olduğu belirtilmektedir (Akdemir ve ark, 2007). İş yerlerinde yaşlıya yönelik tutumlar değişiklik göstermektedir. Yaşlı bireylerin daha bilgili, güvenilir ve dürüst olduklarına inanılıyorsa iş yerlerinde daha fazla iş imkanı sağlanmakta, yaşlı bireylerin genç çalışanlara göre hızlı ve yeterli olmadığı düşünülüyorsa daha az iş

imkanı verildiği görülmektedir (Vefikuluçay, 2008; Göçer, 2012; DSÖ, 2019). Toplumsal değişme, endüstrileşme ve kentleşme sürecine bağlı olarak, aile yaşamıyla ilgili yeni kalıpların ortaya çıkması ile geniş ailenin yerini giderek çekirdek aileye bırakması sonucu, yaşlı bireylerin aile içindeki rolü değişime uğramıştır (Göçer, 2012; Vefikuluçay, 2008; Tuncer, 2018). Aile yaşam döngüsü ile ilgili literatür incelendiğinde, yetişkinlerin yaşlı anne ve babalarına karşı ebeveyn konumuna geçtikleri, onların tercih hakkı dikkate alınmadan onlar adına kararlar aldıkları vurgulanmaktadır (Göçer, 2012). Yaşlı birey için aile, başlıca duygusal ve sosyal destek sistemi olması bakımından önemlidir (Öz, 2002).

Toplum tarafından yaşlı bireye atfedilen olumsuz tutum her alanda olduğu gibi sağlık alanında da görülmektedir (Tuncer, 2018). Yaşlı bireyler genellikle “hasta, beceriksiz ve işe yaramaz” olarak düşünülmekte bununla beraber yaşlı bireylerin hasta oldukları için zamanlarının çoğunu yatakta geçirdikleri, enfeksiyon hastalıklarına yakalanma, ev kazalarına maruz kalma risklerinin fazla olduğu ve tek başlarına günlük yaşam aktivitelerini yerine getiremedikleri için diğer aile üyeleri ve sağlık sistemi için yük oluşturdıklarına inanılmaktadır (Vefikuluçay, 2008). Bu nedenle çaresizlik, güçsüzlük ve yalnızlık gibi duyguların yaşlılık döneminde yoğun olarak yaşandığı vurgulanmaktadır (Öz, 2002). Oysa aksine yaşlı bireylerin öğrenme ve hatırlama, yaratıcılık, karar verme, sağduyu yetenekleri yavaşta olsa devam etmektedir (Tuncer, 2018). Sağlık bakımı verenlerin yaşlı bireylere yönelik olumsuz tanımlamalara sahip olmaları, yaşlı bireylerin kronik sorunları ile uğraşmak yerine genç bireylerin akut sağlık sorunları ile ilgilenmeyi tercih etmelerine neden olmaktadır (Vefikuluçay, 2008; Başaran, 2018). Yaşlı bireylere sunulan sağlık bakım hizmetinin kaliteli olabilmesi için yaşlılarla çalışan sağlık personelinin yaşlılığa ve yaşlı bireye yönelik tutum, davranış ve bilgilerinin olumlu yönde olması gerekmektedir (Tuncer, 2018).

2.4. Yaşlı Ayrımcılığı ve Hemşirelik

Hemşireler yaşlılara sağlık bakım hizmeti sunan ekip üyelerinden birisidir. Ülkemizde geriatri psikiyatri hemşiresi ana dal veya alt dal olarak yer almamaktadır. Resmi Gazetede (2020) 8/3/2010 tarihli ve 27515 sayılı yayımlanan Hemşirelik Yönetmeliğinde, Halk Sağlığı Hemşireliği’nin alt dallarından Toplum Ruh Sağlığı Hemşiresinin görev, yetki ve sorumlulukları içinde “*orta yaşlılık ve yaşlılık dönemindeki bireylere bu dönem özellikleri hakkında bilgi verir. Bu dönemde ortaya çıkabilecek fiziksel, duygusal ve sosyal*

problemlerle baş etme yöntemleri hakkında destek olur ve danışmanlık yapar' maddesi yer almaktadır.

Yaşlılara yönelik hemşirelerin tutumları, önyargıları, değer ve inanışları sunulacak bakımın şekillenmesinde önemli bir paya sahiptir. Yaşlıların ölüme daha yakın olduğuna ilişkin inanış ne kadar yaygınsa yaşlı bireylere sağlık hizmeti sunmada ayrımcılığın o denli fazla olduğu bildirilmektedir (Vefikuluçay, 2008; Tuncer, 2018). Yaşlılara yönelik ayrımcılığın ele alınmasında hemşireler aktif rol oynamalıdır. Çünkü hizmetin kalitesi sahip olunan kalıplaşmış düşüncelere ve ön yargılara bağlıdır. Geleceğin sağlık bakım vericileri olacak olan öğrenci hemşirelerin yaşlı bireylere bakım verirken önyargısız olmaları yaşlılara yönelik tutumlarının olumlu, bilgilerinin de bilimsel kaynaklara dayalı ve doğru olması gerekmektedir.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Hemşirelik Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını ve etkileyen faktörleri belirlemektir.

3.2. Araştırmanın Tipi

Bu araştırma tanımlayıcı -kesitsel bir çalışmadır.

3.3. Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma, Hemşirelik Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerle 01.01.2019-01.08.2019 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

3.4. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesinde öğrenim gören 1056 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise, evreni bilinen örneklem hesaplama formülüne göre belirlenen 281 öğrenci oluşturmuştur. Örneklem büyüklüğüne karar verilirken ise: evrendeki birey sayısının bilindiği durumlarda kullanılan formülden yararlanılmıştır (Sümbüloğlu ve Sümbüloğlu 2005).

Kayıp veriler olacağı varsayılarak örneklemin %20 fazlası alınarak, çalışma 337 olarak belirlenmiştir. Örnekleme alınacak öğrencilerin sınıflara göre tabakalaması yapılmış ve 1. Sınıftan 86 (Toplam 269 öğrenci), 2. Sınıftan 93 (Toplam 292 öğrenci), 3. Sınıftan 63 (Toplam 196 öğrenci), 4. Sınıftan 95 (Toplam 299 öğrenci) olmak üzere toplamda 337 öğrenci alınmıştır. Sınıflar içinde öğrencinin örnekleme seçimi basit rastgele örnekleme yöntemi ile yapılmıştır.

3.5. Araştırmaya Alınma Kriterleri

- 2019-2020 eğitim öğretim yılında Hemşirelik Fakültesi öğrencisi olmak
- Araştırmaya katılmaya istekli olmak

3.6. Veri Toplama Araçları

Veriler, Kişisel Bilgi Formu ve Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ) ile elde edilmiştir.

Kişisel Bilgi Formu; öğrencilerin yaş, cinsiyet, öğrenim yılı gibi sosyodemografik özellikleri ile beraber literatür doğrultusunda (Göçer, 2012; Bulut, 2015; Başaran, 2018) yaşlılara yönelik tutumla ilişkili olduğu düşünülen sorularla birlikte toplam 22 sorudan oluşan bir formdur.

Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ): Vefikuluçay ve Terzioğlu (2011) bir üniversitede öğrenim gören öğrencilerle çalışarak ölçeği geliştirilmiştir. Ölçeğin toplam iç tutarlılık katsayısının (Cronbach's) 0.80 olduğu tespit edilmiştir. Ölçek 23 madde ve üç boyuttan oluşmaktadır. Araştırmada kullanılan YATÖ'ye verilen yanıtlar her bir maddeye verilen toplam puanlar üzerinden değerlendirilmektedir. Ölçekte yer alan maddeler “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum” ve “Tamamen Katılıyorum” seçenekleri olan 5’li Likert tipi bir ölçektir. Ölçekte yer alan olumlu tutum cümlelerine “tamamen katılıyorum” 5 puan, “katılıyorum” 4 puan, “kararsızım” 3 puan, “katılmıyorum” 2 puan, “kesinlikle katılmıyorum” 1 puan verilmektedir. Ölçekteki olumsuz tutum cümleleri; yukarıda belirtilen puanlamanın tam tersi olarak “tamamen katılıyorum” 1 puan, “katılıyorum” 2 puan, “kararsızım” 3 puan, “katılmıyorum” 4 puan, “kesinlikle katılmıyorum” 5 puan ile değerlendirilmektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan “115”, en düşük puan ise “23”dür.

“Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği” üç boyuttan oluşmaktadır. Bunlar:

1. Boyut Yaşlının Yaşamını Sınırlama: Toplumun yaşlı bireyin sosyal yaşamını sınırlamaya ilişkin inanç ve algılarıdır (1, 5, 12, 14, 17, 19, 21, 22, 23 nolu maddeler).

2. Boyut Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık: Toplumun yaşlı bireye yönelik olumlu inanç ve algılarıdır (2, 4, 6, 7, 8, 9, 13, 20 nolu maddeler).

3. Boyut Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık: Toplumun yaşlı bireye yönelik olumsuz inanç ve algılarıdır (3, 10, 11, 15, 16, 18 nolu maddeler).

✓ **Olumlu tutum maddeleri: 2, 4, 6, 7, 8, 9, 13, 20, 23.**

✓ **Olumsuz tutum maddeleri: 1, 3, 5, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22.**

YATÖ'nün "yaşlının yaşamını sınırlama" alt boyutu puan ortalamasının "45"e yakın olması, tutumunun olumlu olduğunu, "9"a yakın olması ise yaşlının yaşamını sınırlama boyutuna ilişkin tutumunun olumsuz olduğunu göstermektedir. YATÖ'nün "yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık" alt boyutu puan ortalamasının "40"a yakın olması, yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık boyutuna ilişkin olumlu tutuma sahip olunduğu, "8"e yakın olması, yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık boyutuna ilişkin olumsuz tutuma sahip olunduğunu göstermektedir. YATÖ'nün "yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık" alt boyutu puan ortalamasının "30"a yakın olması, yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık boyutuna ilişkin tutumunun olumlu olduğunu, "6"ya yakın olması yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık boyutuna ilişkin tutumunun olumsuz olduğunu göstermektedir.

3.7. Araştırmanın Etik Boyutu

Veri toplama işlemi öncesinde Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurul Onayı (Ek-1) ve Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dekanlığı'ndan çalışma yapılması için kurum izni alınmıştır (Ek-2). Etik kurul onayı ve kurum onayı sonrasında, bilgi edinilen tüm araştırmalarda cevapların gönüllü olarak verilmesi gerektiği için öğrencilerin gönüllü katılımlarına önem verilmiştir. Öğrencilere, kendileri ile ilgili bilgilerin başkalarına açıklanmayacağı konusunda açıklama yapılmış ve "gizlilik ilkesine" uyulmuştur. Araştırmada kullanılan formlar öğrencilere araştırmacının kendisi tarafından uygulanmıştır.

3.8. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırma verileri SPSS 21.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Sürekli değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu görsel (histogram ve olasılık grafikleri) ve analitik yöntemler (Kolmogorov-Smirnov/ Shapiro-Wilk testleri) kullanılarak araştırılmıştır. Araştırmanın tanımlayıcı istatistikleri için normal dağılıma uyan verilerde ortalama ve standart sapma, normal dağılıma uymayan verilerde ortanca, minimum ve maksimum değerler kullanılarak gösterilmiştir. Araştırmada kategorik değişkenler arasında fark olup olmadığını göstermek için Ki Kare Testi kullanılmıştır. Bağımsız gruplarda sürekli değişkenlerin parametrik özellikleri taşıyanlarının karşılaştırılmasında Student-t Testi veya

Anova, bağımsız gruplarda sürekli değişkenlerin parametrik özellikleri taşımayanlarının karşılaştırılmasında Mann Whitney U Testi veya Kruskal-Wallis Testi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık için p değerinin 0,05'ten küçük saptanması koşulu aranmıştır.

3.9. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, çalışmanın yapıldığı Hemşirelik Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerle sınırlıdır. Araştırma sonuçları genellenemez.

4. BULGULAR

Bu bölümde toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Dağılımı

Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri			
	$\bar{X} \pm SS$	Min.	Maks.
Yaş	20,22±1,35	17,00	28,00
		n	%
Kadın		271	80,4
Erkek		66	19,6
Sınıf Düzeyi			
1.sınıf		86	25,5
2.sınıf		93	27,6
3.sınıf		63	18,7
4.sınıf		95	28,2
Mezun olunan lise türü			
Normal Lise		25	7,4
Anadolu Lisesi		231	68,5
Meslek Teknik		13	3,9
İmam Hatip		6	1,8
Fen Lisesi		14	4,2
Özel Kolej		23	6,8
Sağlık Lisesi		25	7,4

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin tanıtıcı özelliklerinin dağılımı Tablo 1’de gösterilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması ($\bar{X}=20,22 \pm 1,35$), olup en küçük öğrenci 17, en büyük öğrenci 28 yaşındadır. Öğrencilerin %80,4’u kadın olduğu, %28,2’si ise 4. Sınıfta öğrenim gördükleri, öğrencilerin % 68,5’i Sağlık lisesinden mezun olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Aile Özelliklerine Göre Dağılımı

Öğrencilerin Ailesel Özellikleri	n	%
Baba Eğitim Durumu		
Okur-yazar/okuryazar değil	97	28,8
Ortaöğretim	169	50,1
Lise	58	17,2
Üniversite ve üstü	13	3,9
Anne Eğitim Durumu		
Okur-yazar değil/okur-yazar	51	15,1
Ortaöğretim	161	47,8
Lise	83	24,6
Üniversite ve üstü	42	12,5
Aile Tipi		
Çekirdek	286	84,9
Geniş	41	12,2
Diğer	10	3,0
Aile Gelir Durumu		
Gelir giderden az	84	24,9
Gelir gidere denk	230	68,2
Gelir giderden fazla	23	6,8
Aile Sosyal Güvence Durumu		
Yok	49	14,6
Var	286	85,4
En Uzun Yaşanılan Bölge		
Marmara	31	9,2
Karadeniz	17	5,0
Ege	121	35,9
Akdeniz	57	16,9
İç Anadolu	34	10,1
Doğu Anadolu	29	8,61
Güneydoğu	48	4,2

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin aile özelliklerine göre dağılımı Tablo 2’de gösterilmiştir.

Öğrencilerin annelerinin %50,1’inin, babalarının %47,8’inin ortaöğretim mezunu olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin %84,9’unun çekirdek aileye sahip olduğu, aile gelir durumuna göre %68,2’sinin gelir gidere denk olduğunu ifade ettikleri, %85,4’u ailesinin

sosyal güvencesi olduğu saptanmıştır. Son olarak öğrencilerin en uzun Ege bölgesinde (%35,9) yaşadıkları belirlenmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Yaşlı Bireylerle Yaşama Durumlarının Dağılımı

Öğrencilerin yaşlı bireylerle yaşama durumları	n	%
Ailede Yaşlı Bireyin Bulunma Durumu		
Hayır (yok)	225	67,4
Evet (var)	109	32,6
Aynı Evde Yaşlı Bireylerle Yaşama Durumu		
Hayır (yaşamadım)	197	58,6
Evet (yaşadım, yaşıyorum)	139	41,4
Aynı Evde Yaşlı Bireylerle Beraber Yaşama Süresi		
1-29 gün	4	3,0
1-11 ay	24	17,8
1 yıl ve üstü	107	79,3
Aynı Evde Beraber Yaşanılan Yaşlı Bireyler		
Anneanne	33	24,6
Babaanne	56	41,8
Dede	21	15,7
Diğer	24	17,9
Ailede Bulunan Yaşlı Bireylerin Şuan Yaşadıkları Yerler		
Anne veya baba ile yaşıyor	45	15,2
Birinci dereceden akraba ile yaşıyor	95	32,0
Kendi evinde yalnız yaşıyor	134	45,1
Kendi evinde bakıcıyla yaşıyor	4	1,3
Huzurevi/yaşlı bakımevinde yaşıyor*	0	0,0
Diğer	19	6,4

* Huzurevi/yaşlı bakımevinde seçeneğini işaretleyen öğrenci yoktur.

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin yaşlı bireylerle yaşama durumlarının dağılımı Tablo 3'te gösterilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %67,4'ünün ailesinde yaşlı bireyin olmadığı, %58,6'sının yaşlı birey ile aynı evde bulunmadığı saptanmıştır. Aynı evde yaşlı bireylerle yaşamış/yaşayan öğrencilerin %79,3'ünün 1 yıl ve üstü süre içinde yaşadıkları tespit edilmiştir. Öğrenciler en çok (%41,8) babaanne ile aynı evde beraber yaşadıkları belirlenmiştir. Son olarak öğrencilerin ailesinde bulunan yaşlı bireylerin yaşadıkları yere

ilişkin verilere bakıldığında, yaşlı aile üyelerinin en çok (%45,1) kendi evinde yalnız yaşadıkları tespit edilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Klinik Uygulamalar Sırasında Yaşlı Bireylere Bakım Verme Durumlarının Dağılımı

Öğrencilerin klinik uygulamalar sırasında yaşlı bireylere bakım verme durumları		
durumları	n	%
Klinik Uygulamalarda Yaşlı Bireylere Bakım Verme Durumu		
Hayır (bakım vermedim)	113	33,5
Evet (bakım verdim)	224	66,5
Klinik Uygulamalarda Yaşlı Bireylere Bakım Verme Süresi		
1-6 gün	169	76,8
1-3 hafta	25	11,4
1 ay ve üstü	26	11,8
Mezuniyet Sonrası Yaşlı Bireylere Bakım Verme İsteği		
Evet (bakım vermek isterim)	185	55,6
Hayır (bakım vermek istemem)	148	44,4
Mezuniyet Sonrası Yaşlı Bireylere Bakım Vermeyi Tercih Etme Nedenleri		
Alışık olma	11	5,9
Kendini değerli hissetme	36	19,5
Desteğe daha çok ihtiyaç duymaları	99	53,5
Empati kurma	30	16,2
Diğer	9	4,9
Mezuniyet Sonrası Yaşlı Bireylere Bakım Vermeyi Tercih Etmeme Nedenleri		
Yorduğu için	51	35,2
Tükenmişliğe yol açtığı için	40	27,6
İletişim sıkıntısı yaşandığı için	54	37,2

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin yaşlı bireylere bakım verme durumlarının dağılımı Tablo 4’te gösterilmiştir.

Öğrencilerin %66,5’inin klinik uygulamalarda yaşlı bireylere bakım verdiği, bakım verenlerin %76,8’inin 1-6 gün süre içinde bakım verdikleri saptanmıştır. Öğrencilerin %55,6’sının mezuniyet sonrası yaşlı bireylere bakım vermek istediği, %53,5’inin desteğe daha çok ihtiyaç duymaları nedeni ile bakım vermeyi tercih ettikleri tespit edilmiştir. Mezuniyet sonrası yaşlı bireylere bakım vermeyi tercih etmeyen öğrencilerin (%37,2)

iletişim sıkıntısı yaşandığını dūřündükleri için bakım vermeyi tercih etmedikleri saptanmıştır.

Tablo 5. Öğrenciye Yaşlılık Kavramının Ne Çağrıştırdığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Öğrenciye yaşlılık kavramının ne çağrıştırdığına ilişkin görüşleri	n	%
Bilgelik	151	9,9
Dışlanma	29	1,9
Yoksulluk	19	1,2
Bağlılık	141	9,2
Bolluk	13	0,9
Hastalık	227	14,9
Güçsüzlük	207	13,6
Merhamet	203	13,3
Yalnızlık	212	13,9
Politik güç	8	0,5
Bağımsızlık	11	0,7
Mutluluk	33	2,2
Zihinsel azalma	108	7,1
İşe yaramazlık	25	1,6
Bağımlılık	125	8,2
Diğer (emek, sinirlilik, huysuzluk)	14	0,9
Toplam*	1526	100

*Öğrenciler birden fazla seçenek işaretlemiştir.

Öğrenciye yaşlılık kavramının ne çağrıştırdığına ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 5'te gösterilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrenciler en yüksek oranda (%14,9) yaşlılığın hastalık kavramını çağrıştırdığını, sonrasında sırayla %13,9'u yalnızlık, %13,6'sı güçsüzlük, %13,3'u merhamet, %9,9'u bilgelik, %9,2'si bağlılık, %8,2'si bağımlılık ve %7,1'i zihinsel azalma gibi kavramların ifade edildiğini bildirmişlerdir.

Tablo 6. Öğrencilerin YATÖ ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımı

Ölçek ve Alt Boyutları	n	$\bar{X}$	Ortanca	Min.	Maks.	SS
Ölçek Toplam	337	84,59	85,00	37,00	110,00	9,33
Yaşının Yaşamını Sınırlama	337	37,07	37,00	15,00	45,00	4,41
Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık	337	29,71	30,00	12,00	40,00	4,94
Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık	337	17,81	18,00	8,00	29,00	3,35

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin YATÖ ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının dağılımı Tablo 6’da gösterilmiştir.

Öğrencilerin YATÖ toplam puan ortalaması ($\bar{X}=84,59\pm9,33$), yaşının yaşamını sınırlama alt boyut puan ortalaması ($\bar{X}=37,07\pm4,41$), yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puan ortalaması ($\bar{X}=29,71\pm4,94$) ve yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyut puan ortalaması ise ($\bar{X}=17,81\pm3,35$) olarak saptanmıştır.

Tablo 7. Öğrencilerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre YATÖ Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri		n	$\bar{X}$	Ortanca	Min.	Maks.	SS	P
Yaş Grubu	<=20	187	84,66	85,00	57,00	110,00	8,92	0,883
	>20	150	84,51	85,00	37,00	105,00	9,85	
Cinsiyet	Kadın	271	84,59	85,00	57,00	110,00	8,53	0,459
	Erkek	66	84,61	86,00	37,00	103,00	12,16	
Sınıf Düzeyi	1.sınıf	86	84,79	85,00	61,00	102,00	8,62	0,954
	2.sınıf	93	84,76	84,00	57,00	110,00	10,00	
	3.sınıf	63	84,73	85,00	63,00	102,00	9,03	
	4.sınıf	95	84,15	85,00	37,00	105,00	9,61	
Mezun Olunan Lise Türü	Normal Lise	25	88,60	87,00	65,00	110,00	9,49	0,002
	Anadolu Lisesi	231	84,68	85,00	57,00	105,00	8,72	
	Mesleki Lise	13	83,92	84,00	70,00	100,00	9,96	
	İmam Hatip Lisesi	6	91,17	93,50	77,00	102,00	8,66	
	Fen Lisesi	14	81,07	79,50	69,00	97,00	8,72	
	Özel Kolej	23	78,48	81,00	37,00	95,00	12,44	
	Sağlık Lisesi	25	86,16	85,00	65,00	102,00	8,88	

Araştırma kapsamında öğrencilerin sosyodemografik özelliklerine göre YATÖ toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması Tablo 7’de gösterilmiştir.

Öğrencilerin yaş grubuna, cinsiyet ve sınıf düzeylerine göre YATÖ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Öğrencilerin mezun oldukları lise türüne göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0,05$).

Tablo 8. Öğrencilerin Aile Özelliklerine Göre YATÖ Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Öğrencilerin aile özellikleri	n	$\bar{X}$	Ortanca	Min.	Maks.	SS	p
Anne Eğitim Durumu							
Okuryazar/okuryazardeğil	97	85,30	86,00	57,00	110,00	9,86	
Ortaöğretim	169	84,30	85,00	37,00	105,00	9,24	
Lise	58	83,98	84,00	61,00	102,00	9,03	
Üniversite ve üstü	13	85,85	88,00	68,00	101,00	8,38	0,753
Baba Eğitim Durumu							
Okur-yazar değil/okur-yazar	51	85,96	86,00	65,00	110,00	10,01	
Ortaöğretim	161	84,96	85,00	57,00	103,00	8,63	
Lise	83	82,81	83,00	37,00	105,00	10,72	
Üniversite ve üstü	42	85,02	85,00	66,00	102,00	7,86	0,215
Aile Tipi							
Çekirdek	286	84,39	85,00	37,00	102,00	9,04	
Geniş	41	87,15	87,00	67,00	110,00	9,74	
Diğer (parçalanmış, dağılmış)	10	79,90	76,00	63,00	105,00	13,70	0,056
Aile Gelir durumu							
Gelir giderden az	84	85,90	87,00	37,00	105,00	11,34	
Gelir gidere denk	230	84,31	84,50	61,00	110,00	8,52	
Gelir giderden fazla	23	82,61	82,00	65,00	102,00	8,81	0,234
Ailenin Sosyal Güvence Durumu							
Yok	49	85,51	85,00	64,00	103,00	10,28	
Var	286	84,42	85,00	37,00	110,00	9,20	0,462
En Uzun Yaşanılan Bölge							
Marmara	31	86,65	87,00	73,00	102,00	7,68	
Karadeniz	17	86,24	87,00	73,00	100,00	7,00	
Ege	121	82,67	82,00	61,00	102,00	8,51	
Akdeniz	57	86,77	87,00	69,00	105,00	9,20	
İç Anadolu	34	81,94	82,50	37,00	105,00	11,81	
Doğu Anadolu	29	86,76	86,00	70,00	103,00	8,37	
Güneydoğu	48	85,50	87,00	57,00	110,00	10,73	0,026

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin aile özelliklerine göre ölçek toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması Tablo 8’de gösterilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerinin anne ve baba eğitim durumlarına göre YATÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Aynı zaman da öğrencilerin aile tipi, aile gelir düzeyi ve aile sosyal güvence değişkenlerine göre YATÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$). Geniş aileye sahip öğrencilerin ($\bar{X}=87,15\pm9,74$) ve aile gelir düzeyini gelir giderden az olarak belirten öğrencilerin ($\bar{X}=85,90\pm11,34$) YATÖ toplam puan ortalamaları daha yüksek olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin en uzun yaşadıkları bölgeye göre YATÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Tablo 9. Öğrencilerin Yaşlı Bireylerle Yaşama Durumlarına Göre YATÖ Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Öğrencilerin yaşlı bireylerle yaşama durumlarına	n	$\bar{X}$	Ortanca	Min.	Maks.	SS	p
Ailede Yaşlı Bireylerin Bulunma Durumu							
Hayır (yaşlı birey yok)	225	83,95	84,00	57,00	110,00	8,91	0,060
Evet (yaşlı birey var)	109	85,98	86,00	37,00	105,00	9,87	
Aynı Evde Yaşlı Bireylerle Yaşama Durumu							
Hayır (yaşamadım)	197	83,44	84,00	57,00	110,00	8,67	0,009
Evet (yaşadım, yaşıyorum)	139	86,14	87,00	37,00	105,00	10,01	
Aynı Evde Yaşlı Bireylerle Yaşama Süresi							
1-29 gün	4	83,50	83,00	79,00	89,00	5,26	0,823
1-11ay	24	85,83	85,00	69,00	99,00	8,38	
1 yıl ve üstü	107	86,46	87,00	37,00	105,00	10,41	
Aynı Evde Beraber Yaşanılan Yaşlı Bireyler							
Anneanne	33	84,42	86,00	37,00	102,00	11,70	0,840
Babaanne	56	87,13	87,50	63,00	105,00	8,92	
Dede	21	85,95	88,00	67,00	105,00	11,15	
Diğer	24	86,92	86,00	69,00	102,00	9,42	
Ailede Bulunan Yaşlı Bireylerin Şuan Yaşadıkları Yerler							
Anne veya baba ile	45	87,33	88,00	65,00	105,00	10,26	0,122
Birinci dereceden akraba ile	95	83,92	85,00	57,00	103,00	9,58	
Kendi evinde yalnız	134	84,57	84,00	65,00	110,00	8,08	
Kendi evinde bakıcıyla	4	77,50	77,50	64,00	91,00	15,02	
Huzurevi/yaşlı bakımevi*	0	.	.	.	.	.	
Diğer	19	81,16	83,00	37,00	105,00	13,92	

*Huzurevi/yaşlı bakımevi seçeneğini işaretleyen öğrenci yoktur.

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin yaşlı bireylerle yaşama durumlarına göre YATÖ toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması Tablo 9’da gösterilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin ailesinde yaşlı bireylerin bulunma durumuna göre YATÖ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmazken ($p>0,05$), yaşlı bireylerle aynı evde yaşama durumlarına göre YATÖ toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). Yaşlı bireylerle aynı evde yaşayan öğrencilerin ($\bar{X}=86,14\pm10,01$) aynı evde yaşamayanlara ($\bar{X}=83,44\pm8,67$) göre YATÖ toplam puan ortalamaları daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin yaşlı bireylerle aynı evde yaşama süresi, beraber yaşadığı yaşlı birey ve yaşlı bireylerin yaşadıkları yer değişkenlerin göre YATÖ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark göstermediği saptanmıştır.

Tablo 10. Öğrencilerin Yaşlı Bireylere Bakım Verme Durumlarına Göre YATÖ Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Öğrencilerin yaşlı bireylere bakım verme durumları	n	$\bar{X}$	Ortanca	Min.	Maks.	SS	P
Klinik Uygulamalarda Yaşlı Bireylere Bakım Verme Durumu							
Hayır (bakım vermedim)	113	84,35	85,00	61,00	102,00	8,71	0,720
Evet (bakım verdim)	224	84,71	85,00	37,00	110,00	9,65	
Klinik uygulamalarda Yaşlı Bireylere Bakım Verme Süresi							
1-6 gün	169	84,33	85,00	37,00	105,00	9,44	0,698
1-3hafta	25	84,84	86,00	65,00	102,00	10,52	
1 ay ve üstü	26	86,04	84,50	57,00	110,00	10,74	
Mezuniyet Sonrası Yaşlı Bireylere Bakım Verme İsteği							
Evet (çalışmak isterim)	185	87,06	87,00	63,00	105,00	8,20	0,000
Hayır (çalışmak istemem)	148	81,53	81,00	37,00	110,00	9,64	
Mezuniyet Sonrası Yaşlı Bireylerle Bakım Vermeyi Tercih Etme Nedeni							
Alışık olma	11	87,00	88,00	65,00	102,00	10,01	0,960
Kendini değerli hissetme	36	86,92	85,00	63,00	105,00	9,34	
Bakıma daha çok ihtiyaç duymaları	99	87,43	88,00	70,00	105,00	7,51	
Yakınları ile empati kurma	30	86,10	86,00	67,00	102,00	8,76	
Diğer(sevecen,cana yakın olmaları)	9	86,89	88,00	70,00	96,00	8,04	
Mezuniyet Sonrası Yaşlı Bireylere Bakım Vermeyi Tercih Etmeme Nedeni							
Yorduğu için	51	81,41	83,00	37,00	102,00	11,07	0,827
Tükenmişliğe yol açtığı için	40	81,28	80,50	61,00	101,00	9,41	
İletişim sıkıntısı yaşandığı için	54	82,39	82,00	64,00	110,00	8,92	

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin yaşlı bireylere bakım verme durumlarına göre YATÖ toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması Tablo 10’da gösterilmiştir.

Öğrencilerin klinik uygulamalarda yaşlı bireylere bakım verme ve bakım verme süresi değişkenlerine göre YATÖ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Öğrencilerin mezuniyet sonrası yaşlı bireylere bakım verme isteğine göre YATÖ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark gösterdiği saptanmıştır. Mezuniyet sonrası yaşlı bireylere bakım vermeyi tercih eden öğrencilerin ($\bar{X}=87,06\pm8,20$) tercih etmeyenlere ($\bar{X}=81,53\pm9,64$) göre YATÖ toplam puan ortalamaları daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin mezuniyet sonrası yaşlı bireylere bakım vermeyi tercih etme ve etmeme nedenlerine göre YATÖ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark göstermediği saptanmıştır ($p>0,05$).

Tablo 11. Öğrencilerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre YATÖ Yaşlının Yaşamını Sınırlama Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri							
özellikleri	n	$\bar{X}$	Ortanca	Min.	Maks.	SS	p
Cinsiyet							
Kadın	271	37,33	38,00	17,00	45,00	3,95	0,191
Erkek	66	35,98	36,50	15,00	45,00	5,86	
Sınıf Düzeyi							
1.sınıf	86	37,69	38,50	25,00	44,00	4,10	0,310
2.sınıf	93	37,00	38,00	17,00	45,00	4,60	
3.sınıf	63	36,33	36,00	22,00	43,00	4,49	
4.sınıf	95	37,05	37,00	15,00	45,00	4,44	
Mezun Olunan Lise Türü							
Normal Lise	25	38,04	38,00	28,00	45,00	4,38	0,040
Anadolu Lisesi	231	37,18	38,00	17,00	45,00	4,27	
Meslek Lisesi	13	36,15	36,00	29,00	43,00	4,12	
İmam Hatip	6	39,83	40,00	36,00	44,00	3,37	
Fen Lisesi	14	35,29	35,50	31,00	41,00	2,95	
Özel Kolej	23	34,91	36,00	15,00	42,00	5,97	
Sağlık Lisesi	25	37,80	39,00	26,00	44,00	4,53	

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin sosyodemografik özelliklerine göre YATÖ yaşının yaşamını sınırlama alt boyutu puan ortalamalarının karşılaştırılması Tablo 11’de gösterilmiştir.

Öğrencilerin cinsiyet ve öğrenim gördükleri sınıf düzey değişkenlerine göre YATÖ yaşının yaşamını sınırlama alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$). Öğrencilerin mezun oldukları lise türüne göre YATÖ yaşının yaşamını sınırlama alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Tablo 12. Öğrencilerin Aile Özelliklerine Göre YATÖ Yaşının Yaşamını Sınırlama Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Öğrencilerin aile özellikleri	n	$\bar{X}$	Ortanca	Min.	Maks.	SS	p
Anne Eğitim Durumu,							
Okur-yazar/okur-yazar değil	97	36,96	38,00	17,00	45,00	4,95	
Ortaöğretim	169	37,10	37,00	15,00	45,00	4,26	
Lise	58	36,88	36,50	25,00	44,00	3,98	
Üniversite ve üstü	13	38,23	38,00	28,00	44,00	4,27	0,631
Baba Eğitim Durumu							
Okur-yazar değil/okur-yazar	51	37,08	38,00	28,00	45,00	4,31	
Ortaöğretim	161	37,32	38,00	17,00	45,00	4,39	
Lise	83	36,28	37,00	15,00	45,00	4,87	
Üniversite ve üstü	42	37,64	37,50	28,00	44,00	3,55	0,467
Aile Tipi							
Çekirdek	286	37,03	37,00	15,00	44,00	4,36	
Geniş	41	37,71	39,00	29,00	45,00	4,42	
Diğer	10	35,50	35,00	28,00	45,00	5,80	0,391
En Uzun Yaşanılan Bölge							
Marmara	31	38,45	39,00	32,00	43,00	2,77	
Karadeniz	17	36,82	37,00	29,00	43,00	3,56	
Ege	121	36,58	37,00	25,00	44,00	3,95	
Akdeniz	57	38,02	39,00	28,00	45,00	3,92	
İç Anadolu	34	36,29	37,50	15,00	45,00	5,86	
Doğu Anadolu	29	37,86	37,00	29,00	45,00	3,79	
Güneydoğu	48	36,42	36,00	17,00	44,00	5,91	0,146

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin aile özelliklerine göre YATÖ yaşlının yaşamını sınırlama alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması Tablo 12’de gösterilmiştir.

Öğrencilerin anne ve baba eēitim durumu, aile tipi ve en uzun yaşadıkları bölge deēiřkenlerine göre YATÖ yaşlının yaşamını sınırlama alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadıēı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 13. Öğrencilerin Yaşlı Bireylerle Yaşama Durumuna Göre YATÖ Yaşlının Yaşamını Sınırlama Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Öğrencilerin yaşlı bireylerle yaşama durumu	n	$\bar{X}$	Ortanca	Min.	Maks.	SS	p
Ailede Yaşlı Bireylerin Bulunma Durumu							
Hayır (yok)	225	37,02	37,00	17,00	45,00	4,26	0,446
Evet (var)	109	37,18	38,00	15,00	45,00	4,72	
Aynı Evde Yaşlı Bireylerle Yaşama Durumu							
Hayır (yaşamadım)	197	36,70	37,00	17,00	44,00	4,41	0,070
Evet (yaşadım)	139	37,57	38,00	15,00	45,00	4,39	
Aynı Evde Yaşlı Bireylerle Yaşama Süresi							
1-29 gün	4	38,25	38,50	35,00	41,00	2,50	0,930
1-11ay	24	37,75	37,00	31,00	44,00	3,47	
1 yıl ve üstü	107	37,52	38,00	15,00	45,00	4,64	
Ailede Bulunan Yaşlı Bireylerin Şuan Yaşadıkları Yerler							
Anne veya baba ile	45	37,71	39,00	24,00	45,00	4,74	0,089
Birinci akraba ile	95	37,00	38,00	17,00	45,00	4,63	
Kendi evinde yalnız	134	37,16	37,00	26,00	44,00	3,78	
Kendi evinde bakıcıyla	4	31,25	33,00	23,00	36,00	5,91	
Huzurevi/yaşlı bakımevi *	0	.	.	.	.	.	
Diğer	19	35,89	38,00	15,00	45,00	6,51	

*Huzurevi/yaşlı bakımevi seçeneğini işaretleyen öğrenci yoktur.

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin yaşlı bireylerle yaşama durumlarına göre YATÖ yaşlının yaşamını sınırlama alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması Tablo 13'te gösterilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin ailesinde yaşlı birey bulunma, aynı evde yaşlı bireyle yaşama, yaşama süresi ve ailesinde bulunan yaşlı bireylerin şuan yaşadıkları yer değişkenlerine göre YATÖ yaşlının yaşamını sınırlama alt boyut puan ortalamalarının arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 14. Öğrencilerin Yaşlı Bireylere Bakım Verme Durumuna Göre YATÖ Yaşlının Yaşamını Sınırlama Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Öğrencilerin yaşlı bireylere bakım verme durumu	n	$\bar{X}$	Ortanca	Min.	Maks.	SS	p
Klinik Uygulamalarda Yaşlı Bireylere Bakım Verme Durumu							
Hayır (bakım vermedim)	113	37,10	37,00	23,00	44,00	4,06	0,844
Evet (bakım verdim)	224	37,05	37,50	15,00	45,00	4,59	
Klinik Uygulamalarda Yaşlı Bireylere Bakım Verme Süresi							
1-6 gün	169	36,98	37,00	15,00	45,00	4,40	0,726
1-3hafta	25	37,68	38,00	26,00	44,00	4,36	
1 ay ve üstü	26	36,46	36,50	17,00	45,00	5,99	
Mezuniyet Sonrası Yaşlı Bireylere Bakım Verme İsteği							
Evet (bakım vermek isterim)	185	37,90	38,00	27,00	45,00	3,70	0,001
Hayır (bakım vermek istemiyorum)	148	36,09	36,00	15,00	44,00	4,91	
Mezuniyet Sonrası Yaşlı Bireylere Bakım Vermeyi Tercih Etme Nedeni							
Alışık olma	11	37,73	39,00	28,00	43,00	4,13	0,418
Kendini değerli hissetme	36	37,17	36,00	29,00	45,00	3,97	
Bakıma daha çok ihtiyaç duyma	99	38,43	38,00	29,00	45,00	3,27	
Yakınları ile empati kurma	30	37,13	37,50	27,00	44,00	4,49	
Diğer	9	37,67	37,00	32,00	43,00	3,46	
Mezuniyet Sonrası Yaşlı Bireylere Bakım Vermek İstemeyen Öğrencilerin Bakım Vermeme Nedenleri							
Yorduğu için	51	35,49	36,00	15,00	44,00	5,60	0,486
Tükenmişliğe yol açtığı için	40	36,25	37,00	22,00	44,00	5,01	
İletişim zorluğu yaşandığı için	54	36,80	37,00	26,00	44,00	4,14	

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin yaşlı bireylere bakım verme durumuna göre YATÖ yaşlının yaşamını sınırlama alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması Tablo 14’de gösterilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin klinik uygulamalarda yaşlı bireylere bakım verme ve bakım verme süresi değişkenlerine göre YATÖ yaşlının yaşamını sınırlama alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Öğrencilerin mezuniyet sonrası yaşlı bireylere bakım verme isteğine göre YATÖ yaşlının yaşamını sınırlama alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark gösterdiği belirlenmiştir ($p<0,05$). Mezuniyet sonrası yaşlı bireylere bakım vermek isteyenlerin ($\bar{X}=37,90\pm3,70$) istemeyenlere ($\bar{X}=36,06\pm4,91$) göre yaşlının yaşamını sınırlama alt boyut puan ortalamaları daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bununla beraber mezuniyet sonrası yaşlı bireylere bakım vermeyi tercih etme ve etmeme nedenlerine göre YATÖ yaşlının yaşamını sınırlama alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Tablo 15. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre YATÖ Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Öğrencilerin tanıtıcı özellikleri	n	$\bar{X}$	Ortanca	Min.	Maks.	SS	p
Cinsiyet							
Kadın	271	29,48	30,00	16,00	40,00	4,66	0,054
Erkek	66	30,68	31,00	12,00	40,00	5,92	
Sınıf Düzeyi							
1.sınıf	86	29,47	30,00	16,00	39,00	5,05	0,185
2.sınıf	93	29,24	29,00	17,00	40,00	5,25	
3.sınıf	63	30,86	32,00	17,00	40,00	4,61	
4.sınıf	95	29,64	30,00	12,00	40,00	4,70	
Mezun Olunan Lise Türü							
Normal Lise	25	32,44	33,00	17,00	40,00	4,91	0,026
Anadolu Lisesi	231	29,56	30,00	16,00	40,00	4,85	
Meslek Lisesi	13	29,62	29,00	21,00	38,00	4,33	
İmamHatip Lisesi	6	32,17	33,50	26,00	35,00	3,66	
Fen Lisesi	14	28,93	29,50	16,00	38,00	5,69	
Özel Kolej	23	27,83	28,00	12,00	37,00	5,67	
Sağlık Lisesi	25	30,00	30,00	20,00	38,00	4,43	

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre YATÖ yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puan Ortalamalarının karşılaştırılması Tablo 15'te gösterilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet ve öğrenim gördükleri sınıf düzey değişkenlerine göre YATÖ yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Öğrencilerin mezun oldukları lise türüne göre YATÖ yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Tablo 16. Öğrencilerin Aile Özelliklerine Göre YATÖ Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Öğrencilerin aile özellikleri	n	$\bar{X}$	Ortanca	Min.	Maks.	SS	p
Anne Eğitim Durumu							
Okur-yazar/okuryazardeğil	97	30,46	31,00	16,00	40,00	5,07	
Ortaöğretim	169	29,37	30,00	12,00	40,00	4,97	
Lise	58	29,50	29,00	19,00	40,00	4,57	
Üniversite ve üstü	13	29,54	29,00	21,00	39,00	5,14	0,133
Baba Eğitim Durumu							
Okur-yazar değil/okur-yazar	51	30,45	31,00	17,00	39,00	4,59	
Ortaöğretim	161	29,79	30,00	16,00	40,00	4,74	
Lise	83	28,99	28,00	12,00	40,00	5,43	
Üniversite ve üstü	42	29,95	30,50	16,00	40,00	5,10	0,211
Aile Tipi							
Çekirdek	286	29,44	30,00	12,00	40,00	4,84	
Geniş	41	31,73	32,00	20,00	40,00	4,78	
Diğer	10	29,30	31,00	17,00	40,00	6,98	0,014
En Uzun Yaşanılan Bölge							
Marmara	31	30,48	30,00	20,00	40,00	4,66	
Karadeniz	17	31,53	32,00	25,00	40,00	4,29	
Ege	121	28,79	29,00	16,00	40,00	4,63	
Akdeniz	57	31,16	31,00	21,00	40,00	4,07	
İç Anadolu	34	27,85	29,00	12,00	37,00	5,59	
Doğu Anadolu	29	28,93	29,00	16,00	40,00	5,96	
Güneydoğu	48	30,96	32,00	19,00	40,00	5,10	0,003

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin aile özelliklerine göre YATÖ yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması Tablo 16’da gösterilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne ve baba eğitim durumlarına göre YATÖ yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$). Öğrencilerin aile tipine göre YATÖ yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Öğrencilerin şimdiye kadar en uzun yaşadıkları bölgeye göre YATÖ yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Tablo 17. Öğrencilerin Yaşlı Bireylerle Yaşama Durumlarına Göre YATÖ Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Öğrencilerin yaşlı bireylerle yaşama durumu	n	$\bar{X}$	Ortanca	Min.	Maks.	SS	P
Aynı Evde Yaşlı Bireylerle Beraber Yaşama Durumu							
Evet (var)	109	30,60	31,00	12,00	40,00	4,83	0,001
Hayır (yaşamadım)	197	29,00	29,00	16,00	40,00	4,87	
Evet (yaşadım)	139	30,68	31,00	12,00	40,00	4,88	
Aynı Evde Yaşlı Bireylerle Beraber Yaşama Süresi							
1-29 gün	4	28,50	28,50	28,00	29,00	,58	0,324
1-11ay	24	29,71	30,50	19,00	38,00	3,97	
1 yıl ve üstü	107	31,00	31,00	12,00	40,00	5,04	
Ailede Bulunan Yaşlı Bireylerin Şuan Yaşadıkları Yerler							
Anne veya baba ile	45	31,36	32,00	17,00	40,00	4,87	0,030
Birinci derece akraba ile	95	29,48	30,00	16,00	40,00	4,96	
Kendi evinde yalnız	134	29,13	29,00	16,00	40,00	4,87	
Kendi evinde bakıcıyla	4	30,00	30,00	24,00	36,00	6,38	
Huzurevi/yaşlı bakımevi*	0	.	.	.	.	.	
Diğer	19	28,53	30,00	12,00	40,00	6,46	

*Huzurevi/yaşlı bakımevi seçeneğini işaretleyen öğrenci yoktur.

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin yaşlı bireylerle yaşama durumlarına göre YATÖ yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması Tablo 17’de gösterilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin ailesinde yaşlı bireylerin bulunma ve aynı evde yaşlı bireylerle yaşama durumlarına göre YATÖ yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Öğrencilerin aynı evde yaşlı bireylerle yaşama sürelerine göre YATÖ yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği saptanmıştır ($p>0,05$). Öğrencilerin ailesinde bulunan yaşlı bireylerin şuan yaşadıkları yere göre YATÖ yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Tablo 18. Öğrencilerin Yaşlı Bireylere Bakım Verme Durumlarına Göre YATÖ Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Öğrencilerin yaşlı bireylere bakım verme durumu	n	$\bar{X}$	Ortanca	Min.	Maks.	SS	p
Klinik Uygulamalarda Yaşlı Bireylere Bakım Verme Durumu							
Hayır	113	29,56	30,00	16,00	40,00	4,65	0,524
Evet	224	29,79	30,00	12,00	40,00	5,09	
Klinik Uygulamalarda Yaşlı Bireylere Bakım Verme Süresi							
1-6 gün	169	29,43	29,00	12,00	40,00	5,02	0,027
1-3hafta	25	29,08	30,00	18,00	38,00	5,36	
1 ay ve üstü	26	32,31	32,00	22,00	40,00	4,28	
Mezuniyet Sonrası Yaşlı Bireylere Bakım Verme İsteği							
Evet	185	30,85	31,00	16,00	40,00	4,72	0,000
Hayır	148	28,26	28,00	12,00	39,00	4,81	
Mezuniyet Sonrası Yaşlı Bireylere Bakım Vermeyi Tercih Etme Nedeni							
Alışık olma	11	31,45	32,00	17,00	40,00	5,75	0,865
Kendini değerli hissetme	36	31,22	31,50	17,00	40,00	5,13	
Bakıma daha çok ihtiyaç duyma	99	30,68	31,00	16,00	40,00	4,85	
Yakınları ile empati kurma	30	30,80	30,50	22,00	38,00	3,85	
Diğer	9	30,67	32,00	26,00	35,00	3,54	
Mezuniyet Sonrası Yaşlı Bireylere Bakım Vermeyi Tercih Etmeme Nedeni							
Yorduğu için	51	28,65	30,00	12,00	37,00	4,71	0,587
Tükenmişliğe yol açtığı için	40	28,33	28,00	17,00	39,00	5,40	
İletişim sıkıntısı yaşandığı için	54	28,04	27,00	16,00	39,00	4,74	

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin yaşlı bireylere bakım verme durumlarına göre YATÖ yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması Tablo 18’de gösterilmiştir.

Öğrencilerin klinik uygulamalarda yaşlı bireylere bakım verme durumuna göre YATÖ yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark göstermediği saptanmıştır ($p>0,05$). Öğrencilerin klinik uygulamalarda yaşlı bireylere bakım verme süresi ve mezuniyet sonrası yaşlı bireylere bakım verme isteği değişkenlerine göre YATÖ yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Öğrencilerin mezuniyet sonrası yaşlı bireylere bakım vermeyi tercih etme ve etmeme durumlarına göre YATÖ yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 19. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre YATÖ Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Öğrencilerin tanıtıcı özellikleri	n	$\bar{X}$	Ortanca	Min.	Maks.	SS	p
Cinsiyet							
Kadın	271	17,78	18,00	8,00	27,00	3,20	0,804
Erkek	66	17,94	18,00	8,00	29,00	3,93	
Sınıf Düzeyi							
1.sınıf	86	17,64	17,00	11,00	28,00	3,41	0,074
2.sınıf	93	18,53	19,00	8,00	27,00	3,46	
3.sınıf	63	17,54	17,00	8,00	29,00	3,57	
4.sınıf	95	17,45	18,00	10,00	26,00	2,96	
Mezun Olunan							
Lise Türü							
Normal Lise	25	18,12	18,00	13,00	27,00	3,10	0,024
Anadolu Lisesi	231	17,93	18,00	8,00	28,00	3,30	
Meslek Lisesi	13	18,15	18,00	11,00	23,00	3,85	
İmamHatipLisesi	6	19,17	20,00	15,00	23,00	2,79	
Fen Lisesi	14	16,86	15,50	11,00	29,00	4,66	
Özel Kolej	23	15,74	16,00	10,00	20,00	2,82	
Sağlık Lisesi	25	18,36	17,00	14,00	25,00	2,98	

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre YATÖ yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması Tablo 19’da gösterilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet ve öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre YATÖ yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Öğrencilerin mezun oldukları lise türüne göre YATÖ yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0,05$).

Tablo 20. Öğrencilerin Aile Özelliklerine Göre YATÖ Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Öğrencilerin aile özellikleri	n	$\bar{X}$	Ortanca	Min.	Maks.	SS	p
Anne Eğitim Durumu							
Ortaöğretim	169	17,83	18,00	10,00	29,00	3,09	
Lise	58	17,60	18,00	9,00	25,00	3,45	
Üniversite ve üstü	13	18,08	18,00	14,00	21,00	1,93	
Baba Eğitim Durumu							
Okur-yazar değil/okur-yazar	51	18,43	19,00	9,00	27,00	4,03	
Ortaöğretim	161	17,86	18,00	8,00	29,00	3,41	0,232
Lise	83	17,54	17,00	10,00	28,00	3,01	
Üniversite ve üstü	42	17,43	17,00	13,00	25,00	2,80	
Aile Tipi							
Çekirdek	286	17,92	18,00	8,00	29,00	3,29	
Geniş	41	17,71	17,00	9,00	27,00	3,55	0,054
Diğer	10	15,10	15,50	9,00	20,00	3,41	
Ailenin Sosyal Güvence Durumu							
Yok	49	18,76	18,00	12,00	29,00	3,44	0,038
Var	286	17,64	18,00	8,00	28,00	3,32	
En Uzun Yaşanılan Bölge							
Marmara	31	17,71	17,00	12,00	28,00	3,26	
Karadeniz	17	17,88	18,00	12,00	21,00	2,26	
Ege	121	17,30	17,00	9,00	25,00	3,22	
Akdeniz	57	17,60	18,00	11,00	26,00	3,23	0,019
İç Anadolu	34	17,79	18,00	10,00	25,00	3,33	
Doğu Anadolu	29	19,97	20,00	13,00	29,00	3,50	
Güneydoğu	48	18,13	19,00	8,00	27,00	3,73	

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin aile özelliklerine göre YATÖ yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması Tablo 20’de gösterilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne, baba eğitim durumu ve aile tipi durumlarına göre YATÖ yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$). Öğrencilerin ailenin sosyal güvence durumunun şimdiye kadar en uzun yaşadıkları bölgeye göre YATÖ yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Tablo 21. Öğrencilerin Yaşlı Bireylerle Yaşama Durumlarına Göre YATÖ Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Öğrencilerin yaşlı bireylerle yaşama durumu	n	$\bar{X}$	Ortanca	Min.	Maks.	SS	p
Aynı Evde Yaşlı Bireylerle Yaşama Durumu							
Evet	109	18,20	18,00	10,00	29,00	3,50	0,647
Hayır	197	17,75	18,00	8,00	29,00	3,19	
Evet	139	17,89	18,00	9,00	28,00	3,57	
Aynı Evde Yaşlı Bireylerle Yaşama Süresi							
1-29 gün	4	16,75	17,50	13,00	19,00	2,87	0,676
1-11ay	24	18,38	18,50	12,00	26,00	3,36	
1 yıl ve üstü	107	17,93	18,00	9,00	28,00	3,63	
Diğer	24	17,92	18,00	9,00	23,00	3,62	
Ailede Bulunan Yaşlı Bireylerin Şuan Yaşadıkları Yerler							
Anne veya baba ile	45	18,27	18,00	9,00	29,00	4,00	0,519
Birinci dereceden akraba ile	95	17,43	18,00	8,00	26,00	3,38	
Kendi evinde yalnız	134	18,28	18,00	12,00	28,00	3,15	
Kendi evinde bakıcıyla	4	16,25	18,00	9,00	20,00	4,99	
Huzurevi/yaşlı bakımevi*	0						
Diğer	19	16,74	18,00	10,00	23,00	3,18	

*Huzurevinde /yaşlı bakımevi seçeneğini işaretleyen öğrenci yok.

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin yaşlı bireylerle yaşama durumlarına göre YATÖ yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyut puan ortalamalarının dağılımı Tablo 21’de gösterilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin ailesinde yaşlı bireylerin bulunma durumu, aynı evde yaşlı bireylerle yaşama, aynı evde yaşlı bireylerle yaşama süresi ve ailede bulunan yaşlı bireylerin şuan yaşadıkları yer değişkenlerine göre YATÖ yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 22. Öğrencilerin Yaşlı Bireylere Bakım Verme Durumlarına Göre YATÖ Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Öğrencilerin yaşlı bireylere bakım verme durumu	n	$\bar{X}$	Ortanca	Min.	Maks.	SS	p
Klinik Uygulamalarda Yaşlı Bireylere Bakım Verme Durumu							
Hayır	113	17,70	18,00	8,00	29,00	3,74	0,590
Evet	224	17,87	18,00	8,00	27,00	3,14	
Klinik Uygulamalarda Yaşlı Bireylere Bakım Verme Süresi							
1-6 gün	169	17,92	18,00	9,00	26,00	3,14	0,283
1-3hafta	25	18,08	19,00	12,00	23,00	3,13	
1 ay ve üstü	26	17,27	17,00	8,00	27,00	3,50	
Mezuniyet Sonrası Yaşlı Bireylere Bakım Verme İsteği							
Evet	185	18,32	18,00	8,00	29,00	3,28	0,001
Hayır	148	17,18	17,00	8,00	28,00	3,36	
Mezuniyet Sonrası Yaşlı Bireylere Bakım Vermeyi Tercih Etme Nedeni							
Alışık olma	11	17,82	18,00	13,00	25,00	3,54	0,900
Kendini değerli hissetme	36	18,53	18,50	11,00	25,00	3,53	
Bakıma daha çok ihtiyaç duyma	99	18,32	18,00	8,00	29,00	3,25	
Yakınları ile empati kurma	30	18,17	18,00	9,00	25,00	3,26	
Diğer	9	18,56	19,00	12,00	22,00	2,83	
Mezuniyet Sonrası Yaşlı Bireylere Bakım Vermeyi Tercih Etmeme Nedeni							
Yorduğu için	51	17,27	18,00	8,00	28,00	3,95	0,480
Tükenmişliğe yol açması	40	16,70	17,00	11,00	22,00	2,52	
İletişim zorluğu	54	17,56	17,00	9,00	27,00	3,38	

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin yaşlı bireylere bakım verme durumlarına göre YATÖ yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması Tablo 22’de gösterilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin klinik uygulamalarda yaşlı bireylere bakım verme durumu ve bakım verme süresi değişkenlerine göre YATÖ yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$). Öğrencilerin mezuniyet sonrası yaşlı bireylere bakım verme isteğine göre YATÖ yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0,05$). Öğrencilerin mezuniyet sonrası yaşlı bireylere bakım vermeyi tercih etme ve etmeme nedenlerine göre YATÖ yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

5. TARTIŞMA

Bu araştırmada Hemşirelik Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları ve etkileyen faktörler incelenmiştir. Bu bölümde verilerin analiz edilmesiyle elde edilen bulgular, ilgili literatür sonuçları ile tartışılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının olumlu olduğu saptanmıştır ($\bar{X}=84,59\pm9,33$). Bununla birlikte öğrencilerin “*yaşlının yaşamını sınırlama*” ($\bar{X}=37,07\pm4,41$), “*yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık*” ($\bar{X}=29,71\pm4,94$) ve “*yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık*” ($\bar{X}=17,81\pm3,35$) alt boyutlarında da yaşlıya yönelik tutumlarının olumlu olduğu belirlenmiştir (Tablo 6).

Literatür incelendiğinde araştırma bulgularımıza benzerlik gösteren birçok çalışma olduğu görülmektedir (Vefikuluçay, 2008; Özdemir, 2009; Doherty ve ark, 2011; Güven ve ark. 2012; Göçer, 2012; Öksüz 2015; Başaran, 2018; Naldan ve ark. 2018; Kıssal ve Okan, 2018; Tuncer, 2018; Kaçan ve ark. 2018; Gündoğdu, 2018; Malak, 2019; Sülüker, 2019; Aydın, 2019; Gümüšoğlu, 2019; Karadakovan, 2020). Literatürde çalışmamızın bulgularının aksine yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumların olumsuz olduğu araştırmalarda mevcuttur (Moyle, 2003; Conatha ve ark. 2003; Kite ve ark. 2005; Higgins ve ark. 2007; Zhou, 2007; Cheong ve ark. 2009; Luo ve ark. 2013; Liu ve ark. 2013; Köse ve ark. 2015; Smith ve ark. 2017).

Yaşlılara saygı göstermek Türk kültürünün önemli bir parçasıdır. Bu kültürün yerleşmesinde yaşlılarla beraber yürütülen hayat, aynı evi paylaşma ve yaşlının ailedeki konumunun etkisi büyüktür (Özmen, 2013). Yaşlı bireye yönelik tutumları ortaya çıkarmak için yapılan araştırma sonuçlarının kimilerinin olumlu, kimilerinin ise olumsuz olmasının nedeninin kültürel farklılıklardan kaynaklanmış olabileceği düşünülebilir. Bizim çalışmamızda öğrencilerin yaşlıya yönelik tutumlarının genel olarak olumlu olması, kalabalık ailelerden çekirdek aile düzenine geçişte artış olmasına karşın, yaşlıya saygı, yaşlının bilgi ve deneyimlerine değer verme gibi Türk toplumunun kültürel özelliklerinin halen devam ettiği şeklinde açıklanabilir.

Araştırmamızda öğrencilerin yaş gruplarına göre YATÖ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 7). Bunun nedeni, öğrencilerin yaşlarının birbirine yakın olmasından kaynaklanmış olabileceği düşünülmüştür.

Literatürde araştırmamızın sonucunu destekleyen Köse'nin (2015) sağlık alanında farklı bölümlerde öğrenim gören öğrencilerle yapmış olduğu araştırmasına göre öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının belirlenmesine yönelik yaş değişkeninin etkisiz olduğu belirlenmiştir. Literatürde yaş arttıkça yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu ancak istatistiksel açıdan anlamlı fark göstermediği tespit edilen çalışmalar da bulunmaktadır (Yılmaz ve Özkan, 2010; Göçer, 2012; Öksüz, 2015; Gökdal, 2019). Bununla beraber literatürde yaş artıkça yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarında istatistiksel açıdan anlamlı olduğunu gösteren çalışmalara da rastlanmaktadır (Özdemir, 2009; Tuncer, 2018; Kaçan ve ark. 2018). Bununla beraber literatürde yaş küçüldükçe yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumların daha olumlu olduğuna ilişkin araştırmalar da yer almaktadır (Bulut, 2015; Sülüker, 2019; Baştürk, 2019; Gümüšoğlu, 2019).

Araştırmamızda öğrencilerin cinsiyetlerine göre YATÖ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmamıştır (Tablo 7). Literatürde cinsiyetin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları etkilemediği yönünde sonuçları olan çalışmalar bulunmaktadır (Gündoğdu, 2018; Sülüker, 2019; Baştürk, 2019; Coffey ve Whitehead 2015). Elde ettiğimiz bulgulardan farklı olarak; Yeşilot ve ark. (2020) ile Köse (2015) ve öğrencilerle, Hweidi ve ark. (2005), Bulut (2015) ve Gümüšoğlu (2019) hemşirelerle yapmış oldukları çalışmalarda, yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarda erkeklerin kadınlara göre daha olumlu olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Konu ile ilgili literatür kapsamındaki diğer araştırmalarda ise; kadın katılımcıların yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının erkek katılımcılara göre daha olumlu olduğu sonucu elde edilmiştir (Temiz, 2019; Yurttaş, 2017; Söderhamn ve ark. 2001; Güven, 2019 Afarigan ve Abedi, 2016; Mamak, 2019; Toygar ve Karadakovan; 2020).

Türk kültüründe yaşlıların bilge kişi olarak fikirlerini almak üzere akıl danışılan kişiler olarak görülmesi yaşlıların toplumsal ve kültürel önemini ifade ettiği belirtilmektedir (Özmen, 2013). Araştırmamızda cinsiyetin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını etkilememesi, yaşlı bireylerin bakım sorumluluklarını her ne kadar kadınlar yüklense de erkeklerin ailedeki yaşlı bireylere sahip çıkılmasının beklenildiği, bunda toplumsal bir öğreti olduğu düşünülmüştür.

Araştırmamızda öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmadığı saptanmıştır (Tablo 7).

Literatüre bakıldığında, araştırma sonucumuza benzerlik göstermeyen çalışmalar olduğu görülmektedir. Birçok çalışmada öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça yaşlı

ayrımcılığına yönelik tutumlarının daha olumlu yönde olduğu sonucu elde edilmiştir (Lambrinou ve ark. 2009; Hweidi ve Al-Obeisat, 2006; Çilingir, 2017; Cheong, 2009). Benzer şekilde Haight ve ark. (1994) ABD’de 118 hemşirelik öğrencilerini 2. sınıftan itibaren 3 yıl boyunca izledikleri çalışmada, 3. yılın sonunda ilk yıla göre tutumları daha olumlu olduğu saptanmıştır. Ülkemizde yapılan çalışmaların sonuçlarında da öğrencilerin sınıf düzeyi ile yaşlıya yönelik olumlu tutum düzeyleri paralel biçimde artmaktadır (Güven, 2019; Ünsar, 2015). Ünsar ve ark. (2015)’nın yaptığı araştırmada üçüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin diğer sınıflarda öğrenim gören öğrencilere göre daha olumlu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir.

Araştırmamızda öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını etkileyen faktörlerden birinin de mezun olunan lisenin türü olduğu tespit edilmiştir. Yapılan istatistik analiz sonucunda öğrencilerin YATÖ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir (Tablo 7). İmam Hatip Lisesi’nden mezun öğrencilerin Normal Lise ve Sağlık Lisesi’nden mezun öğrencilere göre YATÖ toplam puan ortalamalarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bununla beraber mezun olunan lise türü ile *yaşlının yaşamını sınırlama* (Tablo 11), *yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık* (Tablo 15) ve *yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık* (Tablo 19) alt boyut puan ortalamaları arasında da istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir.

Konu ile ilgili literatürde mezun olunan lise türüne göre yapılan araştırmalara bakıldığında; Vefikuluçay’ın (2008) çalışmasına göre Normal liseden mezun olan öğrencilerin tutumlarının Anadolu/süper/fen lisesi/özel lise/kolejden mezun olan öğrencilere göre daha olumlu olduğu ancak aralarında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Hemşirelik öğrencileri ile yapılmış bir başka çalışmada mezun olunan lise türüne göre istatistiksel anlamlılık bulunmazken Düz Lise ve Anadolu Lisesi’nden mezun olan öğrencilerin Sağlık Meslek Lisesi’nden mezun olan öğrencilere göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu sonucu elde edilmiştir (Çilingir ve ark.,2015). Benzer şekilde yapılan çalışmalarda da mezun olunan lise türüne göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumların etkilendiği saptanmıştır (Yılmaz ve Özkan, 2010; Başaran, 2018; Yılmaz ve Özkan, 2010; Öksüz, 2015).

Araştırmamızda öğrencilerin mezun oldukları lise türüne göre YATÖ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark göstermesi İmam Hatip Lisesi ve Normal Lise’den mezun olan öğrencilerin YATÖ puan ortalamalarının daha yüksek olması; bu öğrencilerin geleneksel kültürle yetişmiş olduklarını düşündürmektedir. Ayrıca dini öğreti olarak, Kuran-Kerim’de yer alan ayetlerde (İsra Suresi 23. Ayeti) anne babaya iyi

davranılması, onlardan şikayetçi olunmaması şayet anne babadan birisi veya ikisinin çocuklarının yanında kalması durumunda yaşlı birey (lere) iyi davranılması, güzel sözler söylenmesi ileilmektedir (Özmen, 2013).

Araştırmamızda öğrencilerin anne ve baba eğitim durumlarına göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmadığı saptanmıştır (Tablo 8). Literatür incelendiğinde; çalışma bulgularımıza benzer şekilde Öksüz (2015) ve Temiz (2019)'ın yapmış oldukları araştırmalarda yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumların ebeveynlerinin eğitim durumlarına göre değişkenlik göstermediği belirlenmiştir. Bununla beraber Vefikuluçay (2008), Yılmaz ve Özkan (2010)'ın yapmış oldukları araştırmalarda ise anne ve babanın eğitim durumları düştükçe öğrencilerin YATÖ puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Araştırmamızda öğrencilerin ebeveynlerinin öğrenim durumlarına göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olmamasının nedeni olarak; Türk kültüründe yaşlı bireylerin sorumluluğunun ailenin evli erkek çocuklarına, bakım ve ihtiyaçlarını karşılama sorumluluğunun ise sözü geçen erkek çocukların eşlerine verilmesi sonucu yaşlı bireye önem ve değer veren geleneksel bakış açısının benimsenmiş oldukları olarak düşünülmüştür.

Araştırmamızda elde edilen bir diğer bulguya göre öğrencilerin aile tipine göre yaşlı ayrımcılığına yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmazken geniş aileye sahip öğrencilerin çekirdek aileye sahip öğrencilere göre YATÖ toplam puan ortalamaları daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Tablo 8). Oysa aile tipine göre YATÖ *yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık* alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir (Tablo 16).

Bu araştırmada elde edilen sonuçlar birçok çalışma sonucu ile paralellik göstermektedir (Adıbelli, 2013; Bulut, 2015; Bilim, 2018; Mamak, 2019; Gümüsoğlu, 2019; Gökdağ, 2019; Yeşilot ve ark. 2020). Literatürde çalışma sonucumuza benzerlik göstermeyen çalışmalar da bulunmaktadır. Yılmaz ve Özkan (2010), Kaçan ve ark (2018)'nın yaptıkları araştırma bulgularına göre çekirdek aileye sahip katılımcıların geniş aileye sahip olanlara göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumların daha olumlu olduğunun belirlenmiş olduğu, Baştürk (2019)'ün yapmış olduğu araştırmada ise katılımcıların sahip olduğu aile tipinin yaşlıya yönelik tutumları etkilemediği saptanmıştır. Araştırma bulgularımıza göre sanayileşme ve kentleşme ile beraber sosyoekonomik yapıdaki hızlı değişmelere karşın ülkemizin kültürel özelliklerine bağlı olarak ve geniş aile özellikleri nedeni ile öğrencilerin yaşlılara yönelik olumlu düşüncelere sahip oldukları düşünülmüştür.

Araştırmamızda öğrencilerin aile gelir düzeylerine göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 8). Literatür incelendiğinde; aile gelir durumunu kötü olarak değerlendiren katılımcıların iyi olarak değerlendiren katılımcılara göre yaşlı ayrımcılığına yönelik tutumlarının daha olumsuz olduğu sonucuna ulaşılan çalışmalar olduğu görülmektedir (Göçer, 2012; Bulut, 2015; Sülüker, 2019). Yılmaz ve Özkan (2010) öğrenci hemşirelerle, Kaçan ve ark (2018) yetişkin bireylerle ve Baştürk (2019) hemşirelerle yapmış oldukları çalışmalarda aile gelir durumunun yaşlıya ayrımcılığına ilişkin tutumları etkilemediğini bildirmişlerdir.

Bizim araştırmamızda aile gelir durumlarına göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmaması, yaşlıya yönelik geleneksel Türk kültürel bakış açısındaki yaşlının saygı ve hürmete layık olması ile beraber yaşlıyı ekonomik yük olarak görmeme biçiminde açıklanabilir.

Araştırmamızda öğrencilerin en uzun yaşadıkları bölgeye göre yaşlı ayrımcılığına yönelik tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir (Tablo 8). Bununla beraber öğrencilerin en uzun yaşadıkları bölge ile YATÖ *yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık* (Tablo 16) ve *yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık* (Tablo 20) alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir.

Literatürde yaşanan bölge değişkenine göre yapılmış çalışmalar kısıtlı olmakla beraber Sarı ve ark. (2019)'nın hemşirelik öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmada, öğrencilerin en uzun yaşadıkları bölgeye göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmadığı tespit edilmiştir. Çalışmamızda öğrencilerin en uzun yaşadıkları bölgeye göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutum ölçeği *yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyutu* arasında anlamlı fark olması, Türk kültürü gereği yaşlılara verilen değerle açıklanabilir.

Araştırmamızda ailesinde yaşlı birey bulunan öğrencilerin YATÖ toplam puan ortalamaları ailesinde yaşlı birey bulunmayanlara göre daha yüksek olduğu, ancak aralarında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmadığı belirlenmiştir (Tablo 9). Oysa YATÖ *Yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık* alt boyutunda ailesinde yaşlı birey bulunan öğrencilerin puan ortalamaları ailesinde yaşlı birey bulunmayanlara göre daha yüksek ve bu durumun istatistiksel açıdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir (Tablo 17).

Literatürde araştırma bulgularımızı destekleyen çalışmalar bulunmaktadır (Lee ve ark. 2005; Shannon, 2008; Randler ve ark. 2014; Alkan ve Okuyan, 2017; Gümüšoğlu, 2019). Yine incelenen başka araştırmalarda ailede yaşlı bireyin bulunma durumuna göre

yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları etkilemediği tespit edilmiştir (Kaçan, 2018; Sarı ve ark, 2019).

Araştırmamızda şimdiye kadar yaşlı bireylerle aynı evde yaşadığını ifade eden öğrencilerin yaşlı bireylerle yaşamayanlara göre yaşlı ayrımcılığına yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu ve aralarında istatistiksel açıdan anlamlı fark gösterdiği tespit edilmiştir (Tablo 9). Bununla beraber şimdiye kadar yaşlı bireylerle aynı evde yaşadığını ifade eden öğrencilerin YATÖ *yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut* puan ortalamaları da yüksek ve aralarında istatistiksel açıdan anlamlı fark gösterdiği tespit edilmiştir (Tablo 17).

Benzer şekilde; Ünsar ve ark. (2015)'nın yapmış oldukları çalışmada, yaşlı bireylerle birlikte aynı evi paylaşan öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Bulut (2015), Baştürk (2019) ve Mamak (2019) 'ın yapmış oldukları araştırmaların sonuçları araştırma sonuçlarımızı desteklemektedir. Yine benzer şekilde; Toygar ve Karadakovan (2020)'ın hemşire öğrencilerle gerçekleştirmiş oldukları çalışmada, yaşlı bireylerle yaşamış öğrencilerin yaşamayanlara göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu saptanmıştır.

Araştırma bulgularımızdan farklı olarak; Tuncer (2018), Naldan ve ark. (2018)'nin yapmış oldukları çalışmalarda, yaşamının herhangi bir döneminde yaşlı ile aynı evde yaşamadığını bildiren katılımcıların yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu saptanmıştır. Literatürde katılımcıların yaşlıya yönelik tutumlarını, yaşlı bireylerle aynı evde yaşama durumlarının etkilemediğini bildiren araştırmalara da rastlanmaktadır (Özdemir, 2009; Afarigan ve Abedi, 2016; Güven, 2019; Sülüker, 2019). Yaşlı bireylerle aynı evi paylaşan öğrencilerin yaşam döngüsünün önemli bir parçası olan yaşlılık dönemini tanıyarak, yaşlılığa yönelik olumlu tutum ve bakış açısı kazanmış oldukları düşünülebilir.

Öğrencilerin ailesinde bulunan yaşlı bireylerin şuan nerede yaşadıklarına ilişkin değişkene göre yaşlı ayrımcılığına yönelik tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir (Tablo 9). Oysa ailesinde bulunan bireylerin şuan nerede yaşadıklarına ilişkin değişkeni ile YATÖ *yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut* puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark gösterdiği tespit edilmiştir (Tablo 17).

Bulut (2015)'un cerrahi hemşirelerle yapmış olduğu çalışmada, ailesindeki yaşlı bireylerle yaşamını sürdürmekte olanların, yaşlıları kendi evlerinde tek başına ya da birinci derece akrabalarla yaşadığını belirten hemşirelerin tutumlarının daha olumsuz olduğu ancak aralarında istatistiksel açıdan anlamlı fark göstermediği tespit edilmiştir. Temiz'in (2019) yapmış olduğu çalışmada da büyükanne/büyükbabası kendi ailesiyle birlikte ve birinci derece yakınları ile birlikte yaşadığını belirten katılımcıların yaşlı ayrımcılığına ilişkin

tutumları, kendi evlerinde tek başına yaşadığını ifade eden katılımcılara oranla yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Araştırmamızda öğrencilerin klinik uygulamalar sırasında yaşlı bireylere bakım verme durumları ile YATÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 10). Bununla beraber klinik uygulamalar sırasında yaşlı bireylere bakım verme durumu ile YATÖ *yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık* alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir (Tablo 18).

Literatürde yer alan bazı araştırmalarda; klinik uygulamalar sırasında yaşlı bireylere bakım veren katılımcıların bakım vermeyenlere göre yaşlı ayrımcılığına yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu tespit edilmiştir (Shannon, 2008; Adıbelli, 2013; Ünsar ve ark, 2015; Kıssal ve Okan, 2018; Yeşilot ve ark, 2020). Benzer şekilde Toygar ve Karadakovan (2020) yapmış oldukları çalışmada, klinik uygulamalar sırasında yaşlı bireylere bakım veren hemşire öğrencilerin bakım vermeyenlere göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Bunların dışında Hovey ve ark (2018) ABD ve Kanada’da yapmış oldukları çalışmada, öğrencilerin klinik ortamda yaşlı bireylerle etkileşim kurmalarının yaşlı bireylere olumlu tutum geliştirmelerine katkı sağladığını bildirmişlerdir. Rush ve ark. (2017) Kanada’da 2005-2017 yılları arasında yapmış oldukları çalışmada, hemşirelerin yaşlılara karşı tutumlarını etkileyen değişkenlerden birinin de yaşlı bireylere bakım verme deneyimleri olduğu sonucuna varmışlardır.

Mamak’ın (2019) tıp öğrencileri ile gerçekleştirmiş olduğu çalışmada, yaşlı bireylere yönelik klinik uygulama deneyimi bulunmayan öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu ancak aralarında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmadığı belirlenmiştir. Baştürk’ün (2019) yapmış olduğu çalışmada ise hemşirelerin yaşlı bireye bakım vermelerinin yaşlıya olan tutuma etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmamızda öğrencilerin klinik uygulamalarda yaşlı bireylere bakım verme süresine göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 10). Bununla birlikte öğrencilerin “*yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık*” alt boyutunda klinik uygulamalarda yaşlı bireylere bakım verme süreleri arttıkça tutumlarının daha olumlu olduğu ve istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir (Tablo 18).

Literatürde benzer şekilde yaşlı bireylere bakım verme süreleri arttıkça öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu tespit edilen bir çalışmada bulunmaktadır (Özdemir, 2009). Bulut’un (2015) Cerrahi hemşirelerle yapmış olduğu

çalışmada, çalışma yılına göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumların, çalışma yılı arttıkça daha olumlu olduğu ancak aralarında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmadığı belirlenmiştir. Hovey ve ark. (2018)'nın ABD'de yapmış oldukları çalışmada, klinik uygulamalar sırasında yaşlı bireylere bakım vermenin öğrencilerin yaşlılara karşı tutumlarının olumlu olarak arttırdığı belirlenmiştir. Bunun nedeni olarak öğrencilerin yaşlı bireylere bakım vermesiyle birlikte, yaşlı bireyleri daha yakından tanıdıkları ve bu durumun yaşlılara yönelik olumlu tutumu arttırmış olabileceği düşünülmüştür.

Araştırmamızda öğrencilerin mezuniyet sonrası yaşlı bireylere bakım verme isteği ile YATÖ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğu belirlenmiştir (Tablo 10). Buna göre mezuniyet sonrası yaşlı bireylere bakım vermek isteyen öğrencilerin YATÖ toplam puan ortalamaları daha yüksek olduğu ve YATÖ “*yaşlının yaşamını sınırlama*” (Tablo 14), “*yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık*” (Tablo 18) ve “*yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık*” (Tablo 22) alt boyutlarında da yaşlı bireylere bakım vermek isteyen öğrencilerin puan ortalamaları bakım vermek istemeyenlere göre daha yüksek olduğu ve aralarında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Literatürde araştırma bulgularımızı destekleyen birçok çalışma bulunmaktadır (Shen ve Xiao 2011; Liu ve ark. 2013; Mamak, 2019; Güven, 2019; Gümüsoğlu, 2019; Sarı ve ark. 2019; Yeşilot ve ark. 2020). Benzer şekilde Özdemir (2009), Alkaya ve Okuyan (2017) öğrenci hemşirelerle yapmış oldukları çalışmada, mezuniyet sonrası yaşlı bireylere bakım vermek isteyen öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının, mezuniyet sonrası yaşlı bireylere bakım vermek istemeyenlere göre daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmamızda öğrencilerin mezuniyet sonrası yaşlı bireylere bakım verme nedenleri ile yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 10). Literatürde öğrencilerin mezuniyet sonrası yaşlı bireylere bakım verme nedenleri ile yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmazken (Mamak, 2019) bakım verme nedeni olarak; yaşlı bireylerin tecrübelerinden faydalanması, yaşlı bireylere bakım vermeyi sevmesi, yaşlı bireylerin daha anlayışlı ve şefkatli olması, ileride kendilerinin de yaşlanacak olması, yaşlı bireylerin bakıma daha fazla ihtiyaç duyması ve yaşlı bireylerle kendilerinin eşit olduklarına inanmaları gibi nedenlerle yaşlılara bakım vermeyi tercih ettikleri belirlenmiştir.

Araştırmamızda öğrencilerin mezuniyet sonrası yaşlı bireylere bakım vermeyi tercih etmeme nedenleri ile yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 10).

Literatür kapsamında incelenen araştırmalarda öğrencilerin mezuniyet sonrası yaşlı bireylere bakım vermeyi tercih etmeme nedenleri ile yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmadığı tespit edilmiştir (Özdemir, 2009). Bununla beraber Bulut (2015) yapmış olduğu çalışmada, cerrahi hemşirelerin, tükenmişliğe neden olduğu, bedensel ve zihinsel olarak yorduğu ve iletişim güçlüğü nedeniyle yaşlılarla çalışmak istemedikleri belirlenmiştir. Son olarak Mamak'ın (2019) araştırmasında, öğrencilerin yaşlı bireylerle aralarında kuşak çatışması olduğu, yaşlıların enerjisinin az olduğu, yaşlılarla çalışmanın zor olduğu ve yaşlılarla iletişim kurmanın zor olması gibi nedenlerle mezun olduktan sonra yaşlı bireylerle çalışmak istemedikleri belirlenmiştir.

Araştırmamızda öğrencilerin mezuniyet sonrası yaşlı bireylere bakım vermeyi tercih etmeme nedenleri ile yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmaması; yaşlı bireylerle birebir ve uzun süre bakım vermemeleri sonucu bakım verme tercihlerini de etkilediğini düşünülmüştür.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları ve etkileyen faktörleri belirlemeyi amaçlayan bu araştırmada ulaşılan sonuçlar şunlardır;

- Öğrencilerin yarısından çok kadın, mezun olunan lise türü olarak en çok Anadolu lisesi mezunu olduğu tespit edilmiştir.
- Öğrencilerin anne/ baba eğitim durumlarının en çok ortaöğretim mezunu, yarısından çok çekirdek aileye sahip, ailenin gelir durumunun gelir gidere denk olarak belirtenlerin daha çok olduğu, şimdiye kadar en uzun yaşanan bölge olarak en fazla Ege bölgesi olduğu tespit edilmiştir.
- Öğrencilerin yarısından çok ailesinde yaşlı bireyin olmadığını, yarısından çok yaşlı bireyle aynı evde bulunmadığı, daha çok 1 yıl ve üstü süre içinde yaşlı bireyle aynı evde bulunduğu, ailesinde hayatta olan yaşlı bireylerin daha çok kendi evinde yalnız kaldığı saptanmıştır.
- Öğrencilerin yarısından çok klinik uygulamalar sırasında yaşlı bireylere bakım verdiği, klinik uygulamalarda yaşlı bireylere bakım veren öğrencilerin daha çok 1-6 gün süre içinde bakım verdiği tespit edilmiştir.
- Öğrencilerin yarısından çok mezuniyet sonrası yaşlı bireylere bakım vermeyi tercih ettiği, en çok “yaşlıların desteğe daha çok ihtiyaç duymaları” nedeni ile bakım vermeyi tercih ettiği, en çok “iletişim sıkıntısı yaşandığı için” nedeni ile bakım vermeyi tercih etmedikleri saptanmıştır.
- Öğrenciler açısından yaşlılık deyince sıra ile en çok; hastalık, güçsüzlük, yalnızlık, merhamet, bilgelik, bağlılık, kavramlarının çağrıştırdığı belirttikleri tespit edilmiştir.
- Araştırmada elde edilen bulgulara göre hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının olumlu olduğu saptanmıştır.
- Araştırmamızda öğrencilerin “*yaşlının yaşamını sınırlama*”, “*yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık*” ve “*yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık*” alt boyutlarında yaşlıya yönelik tutumlarının olumlu olduğu belirlenmiştir.
- Araştırmamızda öğrencilerin mezun oldukları lise türü, en uzun yaşadıkları bölge, aynı evde yaşlı bireylerle yaşama ve mezuniyet sonrası yaşlı bireylere bakım verme

istekleri ile YATÖ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir.

- Araştırmamızda öğrencilerin mezun oldukları lise türü ve mezuniyet sonrası yaşlı bireylere bakım verme isteği ile YATÖ *yaşlının yaşamını sınırlama* alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir.
- Araştırmamızda öğrencilerin mezun oldukları lise türü, en uzun yaşadıkları bölge, ailede bulunan yaşlı bireylerin yaşadıkları yer, klinik uygulamalar sırasında yaşlı bireylere bakım verme süreleri ve mezuniyet sonrası yaşlı bireylere bakım verme istekleri ile YATÖ *yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık* alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir.
- Araştırmamızda öğrencilerin mezun oldukları lise türü, en uzun yaşadıkları bölge ve mezuniyet sonrası yaşlı bireylere bakım verme istekleri ile YATÖ *yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık* alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark gösterdiği tespit edilmiştir.

Öneriler;

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlar doğrultusunda;

- Öğrencilerin, yaşlı bireylerle daha çok etkileşim kurmaları için yaşlı bireylerin bulunduğu kurumlara daha sık uygulama/staj için planlamalar yapılması,
- Öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına yönelik daha çok farkındalık olumlu tutum ve bakış açısı geliştirebilmeleri için ders içeriklerindeki yaşlılık ile ilgili konuların kapsamının genişletilmesi,
- Öğrencilerin mezuniyet sonrası yaşlı bireylere bakım vermeyi tercih etme ve nedenlerine yönelik gruplar arası derinlemesine incelendiği niteliksel araştırmalar yapılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

Adıbelli D, Türkoğlu N, Kılıç D. Öğrenci Hemşirelerin Yaşlılığa İlişkin Görüşleri ve Yaşlılara Karşı Tutumları, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 2017, 6 (1), 2-8.

World Health Organization; Available from: <http://www.who.int/ageing/features/faq-ageism/en/>. (Erişim, 23.09.2019).

Akdemir N, Çınar FÇ, Görgülü Ü. Yaşlılığın Algılanması ve Yaşlı Ayrımcılığı, *Türk Geriatri Dergisi*, 2007, 10 (4): 215-222.

Akgün S, Bakar C, Budakoğlu İ. Dünyada ve Türkiye’de Yaşlı Nüfus Eğilim, Sorunları ve İyileştirme Önerileri, *Türk Geriatri Dergisi*, 2004, cilt:7, sayı: 2, sayfa: 105-110.

Alkay S, Okuyan C. Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlı Bireylere Yönelik Tutumları, *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 2017, Cilt: 4 Sayı:1, Sayfa:43-52

Aydın EC. Hemşirelerin Yaşlı Hastaya Yönelik Tutumları ve Yaşlı Hasta Bakımında Karşılaştıkları Güçlükler, Yüksek Lisans Tezi, Evde Bakım Hemşireliği Anabilim Dalı, Samsun, 2019.

Baştürk M. Hemşirelerin Yaşlı Bireylere İlişkin Tutumlarının Bakım Davranışlarına Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Tekirdağ, 2019.

Besdine, Richard “Physical Changes with Aging”, MSD Manual: Professional Version, <http://www.msdmanuals.com/professional/geriatrics/approach-to-the-geriatric-patient/physical-changes-with-aging>, 2017, (Erişim, 02.10.2019).

Bilim İÖ. Sağlık Çalışanlarının Yaşlı Ayrımcılığı Düzeyi ve Sağlık Çalışanlarının Tutumlarının Yaşlı Bireyler Tarafından Algılanması, Doktora Tezi, Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul, 2018.

Birren J, Schaie K. *Handbook of the Psychology of Aging*, Third ed. San Diego California, Academic press, Inc. p.106, 1990.

Bleijenberg N, Jansen MJM, Schuurmans MJ. Dutch Nursing Students' Knowledge and Attitudes towards Older People-A Longitudinal Cohort Study. *J Nurs Educ Pract*, 2012, 2(2): 1-5.

Büyükcoşkun A. Yaşlılık Sorunları ve Hemşirelik Yaklaşımları, Halk Sağlığı Hemşireliği El Kitabı, Vehbi Koç Vakfı Yayınları İstanbul, 1998.

Cheong SK, Wong TY, Koh Gerald CH. Attitudes Towards the Elderly among Singapore Medical Students. *Annals of the Academy of Medicine Singapore*, 2009, 38: 857-61.

Cheung C, Chan C, Lee J. Beliefs about elderly people among social works and the general public in Hong Kong. *Journal of Cross-Cultural Gerontology*, 1999, 14(2), 131-152.

Coffey A, Whitehead N. Healthcare Assistants' Attitudes Towards Older People And Their Knowledge About Ageing. *Nursing Older People*, 2015, (1) 24-30

Çilingir D, Bulut E, Hintistan S. Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları, Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi, 2017, 10(3), 137-143.

Çilingiroğlu, N, Demirel, S. Yaşlılık ve Yaşlı Ayrımcılığı, *Türk Geriatri Dergisi*, 2004, Cilt: 7, Sayı: 4, Sayfa: 226

Davran MK, Sevinç MR, Cançelik M. Şanlıurfa İli Köylerinde Yaşlıların Demografik ve Sosyo-Ekonomik Durumları ile Yoksulluk ve Yaşlılık Algıları, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 2020, Cil:19, Sayı:73.

Doherty M, Mitchell, EA, Neill S. Attitudes of HealthcareWorkers towards Older People in a Rural Population: A Survey Using the Kogan Scale, *Nursing Research and Practice*, 2011.

Duyar İ. Yaşlanma, Yaşlılık ve Antropoloji. İn: Geriatri. Edts: Mas R, Işık TA, Karan MA, Beğer T, Akman Ş, Ünal T. Birinci Baskı, Ankara, TGV, 2008, s.9-19.

Dünya Sağlık Örgütü. Ageing And Health, <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ageing-and-health>, 2018, (erişim, 23.09.2019).

Dünya Sağlık Örgütü. (World Health Organization). Dünya Sağlık Raporu 1998. Geneva: World Health Organization, (1998).

Engström G, Fagerberg I. Attitudes towards Older People among Swedish Health Care Students and Health Care Professionals Working in Elder Care. *Nursing Reports*, 2011,1(1): 2-6.

Ertin H, Özkaya H. Etik Açısından Yaşlıya Kötü Muamele/ İstismar ve Toronto Bildirgesi, *Türkiye Klinikleri*, 2016, 2(2).

Frost J,Ranse K, Grealish L. Assessing ageist behaviours in undergraduate nursing students using the Relating to Older People Evaluation (ROPE) survey. *Australasian Journal on Ageing*, 2015, 35 (1), 58-61.

Gallagher S, Bennett KM, Halford JC. A Comparison of acute and long- term health care personnel's attitudes towards older adults, *Int J Nurs Prac*, 2006, 12: 273-9.

Göçer S. Hacılar ilçe Merkezinde Yaşlılarla Yaşayan Bireylerin Yaşlılık ve Yaşlı Ayrımcılığına ilişkin Tutumlarının Belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Kayseri, 2012.

Gökdal M. Yaşlı Bakım Alanında Çalışan Personelin Yaşlılara Yönelik Tutumlarını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: Ankara Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Ankara, 2019.

Gümüšoğlu F. Hemşirelerin Yaşlı Hastalara Karşı Tutumlarının ve Bakım Davranışlarının Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Toplum Ruh Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Hatay, 2019.

Gündoğdu S. Huzurevi Çalışanlarının İş Stresi ve İş Doyumunun Yaşlılara Yönelik Ayrımcılıkla İlişkisi, doktora tezi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı Yaşlı Sağlığı Programı, İzmir, 2018.

Güven B. Bir Tıp Fakültesi Dönem Bir ve Dönem Altı Öğrencilerinin Yaşlılara Yönelik Tutumları, Tıpta Uzmanlık Tezi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Ankara, 2019.

Higgins H, Van Der Riet P, Slater L, Peek C. The Negative Attitudes Of Nurses Towards Older Patients İn The Acute Hospital Settings: A Qualitative Descriptive Study. In *Contemporary Nurse: A Journal For The Australian Nursing Profession*, 2007, 26: 225-37.

Hortaçsu N. Ben Biz Siz Hepimiz: Toplumsal Kimlik ve Gruplararası İlişkiler, İmge Kitabevi, Ankara, 2007, 16-17.

Hovey S, Dyck M, Reese C, Kim M. Nursing Students' Attitudes Toward Persons Who Are Aged: An Integrative Review, *Nurse Education Today*, 2018, 49, 145-152.

Hovey S, Dyck M, Reese C, Kim M. The Effect Of First Clinical Assignments On Prelicensure Nursing Students' Attitudes Toward Older People: An Observational Study, *Journal Contemporary Nurse*, 2018, 54, 2.

Hweidi I, Al-hassan M. Jordanian Nurses ' Attitudes Toward Older Patients İn Acute Care Settings, 2005, 225–32.

Hweidi IM, Al-Obeisat SM. (2005) Jordanian Nursing Students' Attitudes Toward The Elderly. *Nurse Educ Today*, 26(1):23–30.

İmamoğlu E, İmamoğlu V. Life Situations And Attitudes Of The Turkish Elderly Toward Institutional Living Within A Cross-Cultural Perspective. *Journal of Gerontology*, 1992, 47, 102-108.

Kaçan H, Dibekli E, Akkan K. Toplumda Yaşayan Bireylerin Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Düzeylerinin İncelenmesi, *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 2018, 11(2): 8-15.

Kaplan G. Yaşlanma ve Yaşlılık ile İlgili Tanımlamalar, In: Geriatriye Çok Yönlü Bakış. Kaplan G (Ed), Nobel Tıp Kitap Evi, İstanbul, 2016, Sayfa: 1-14.

Kara E. Yaşlı Sağlığı, In: Temel Halk Sağlığı. Akbaba M, Demirhindi H (Eds), Akademisyen Kitabevi, Ankara, 2017, Sayfa: 337-342

Karakovan A. Yaşlı Sağlığı ve Bakım. Akademisyen Kitabevi, Ankara, 2014, Sayfa: 3-87

Kıssal A, Okan F. Tokat İlinde Aile Sağlığı Merkezi Sağlık Çalışanlarının Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları, *Türkiye Aile Hekimliği Dergisi*, 2018, Cilt 22, Sayı 4.

King BJ, Roberts TJ, Bowers BJ. Nursing Student Attitudes toward and Preferences for Working with Older Adults. *Gerontol Geriatr Educ*, 2013, 34(3): 272–291.

Kite ME, Stockdale GD, Whitley BE, Johnson BT. (2005) Attitudes toward younger and older adults: an updated meta-analytic review. *Journal of Social Issues*, 61(2): 241–266.

Köse G, Ayhan H, Taştan S, İyigün E, Hatipoğlu S, Açikel C. Sağlık Alanında Farklı Bölümlerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi, *Gülhane Tıp Dergisi*, 2015, 57: 145-151

Lambrinou E, Sourtzi P, Kalokerinou A, Lemonidou C. Attitudes and knowledge of the Greek nursing students towards older people. *Nurse Educ Today*, 2009, 29(6):617–22.

Lee M, Reuben DB, Ferrell BA. Multidimensional Attitudes of Medical Residents and Geriatrics Fellows Toward Older People. *Journal of the American Geriatrics Society*, 2005, 53(3):489-94.

Liu YE, Norman IJ, While AE. Nurses' attitudes towards older people: A systematic review. *International Journal of Nursing Studies*, 2013, 50(9):1271-1282.

Luo B1, Zhou K, Jin EJ, Newman A, Liang J. Ageism Among College Students: A Comparative Study Between U.S. And Chin, *J Cross Cult Gerontol*, 2013, 28(1):49-63.

Luo, B, Zhou, K, Jin, E.J, Newman, A, & Liang, J. Ageism Among College Students: A Comparative Study Between U.S. And China. *Journal Of Cross Cultural Gerontology*, 2013, 28, 49-63.

Malak İM. Namık Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları ve İlişkili Faktörler, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı, Tekirdağ, 2019.

Mancılık A. Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Müracaatçı Olarak Yaşlılarla Çalışma ve Yaşlılara Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Ankara, 2015.

Mcconatha J, Schnell F, Volkwein K, Riley L, Leach E. Attitudes towards aging: A comparative analysis of young adults from the United States and Germany. *International Journal of Aging and Human Development*, 2003, (51) 206-217.

- Moyle W.** Nursing Students Perceptions Of Older People Continuing Society's Myths. *Australian Journal Of Advanced Nursing*, 2003, Vol. 20, No. 4, Sep:15-21.
- Naldan ME, Kara D, Soyalp C, Ayşe Gürol A.** Yoğun Bakım Ünitelerinde Çalışan Sağlık Personelinin Yaşlılığa İlişkin Ayrımcı Tutumlarının Değerlendirilmesi, *Bakırköy Tıp Dergisi*, 2018, 14:8-16.
- Neville C, Dickie R.** The Evaluation Of Undergraduate Nurses' Attitudes, Perspectives And Perceptions Toward Older People. *Nurse Educ Today*, 2014, 34(7): 1074–1079.
- Öksüz M.** Sosyal Hizmet Lisans Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları: Yalova Üniversitesi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yalova, 2015.
- Öz F.** Yaşamın Son Evresi, Yaşlılığı Psikososyal Açıdan Gözden Geçirme. *Kriz Dergisi*, 2002, 10 (2): 17-28
- Özdemir Ö.** Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına ilişkin Tutumları, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2009.
- Özmen ŞY.** Türk Kültüründe Yaşlının Yeri ve Medyayla Yaşlılığın Değişen Konumu, Millî Folklor, *Uluslararası Kültür Araştırma Dergisi*, 2013, Cilt: 25, Sayı: 100
- Palmore EB.** Ageism: Negative and Pozitive. New York: Springer Publishing Company,1999.
- Palmore EB.** Research note: Ageism in Canada and the United States. *Journal of Cross-Cultural Gerontology*, 2004, 19(1), 41-46.
- Randler C, Vollmer C, Wilhelm D, Flessner M, Hummel E.** Attitudes towards the elderly among German adolescents. *Educational Gerontology*, 2014, 40(3):230-238.
- Rathnayake S, Athukorala Y, Siop S.** Attitudes toward and Willingness to Work with Older People Among Undergraduate Nursing Students in A Public University in Sri Lanka: A Cross Sectional Study. *Nurse Educ Today*, 2016, 36: 439–444.
- Resmî gazete.** [https://dosyaism.saglik.gov.tr/Eklenti/12564,20110419-27910-hemsirelik-yonetmeliginde-degisiklik-yapilmasina-dair-yonetmelikpdf.pdf?0,2020,\(erişim:13.3.2020\).](https://dosyaism.saglik.gov.tr/Eklenti/12564,20110419-27910-hemsirelik-yonetmeliginde-degisiklik-yapilmasina-dair-yonetmelikpdf.pdf?0,2020,(erişim:13.3.2020).)

Rush K, Hickey S, Epp S, Janke R. Nurses'attitudes Towards Older People Care: An İntegrativereview, *J Clin Nurs*, 2017, 26:4105–4116.

Sarı D, Baysal E, Taşkiran N, Acar E, Akyl RÇ. Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlı Bireylere Yönelik Tutumları ve Empatik Yaklaşım Becerileri, *SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2019, Cilt:10 Sayı:2.

Shannon J, Voogt BA, Mickus M, Santiago O, Herman SE. Attitudes, experiences, and interest in geriatrics of first-year allopathic and osteopathic medical students. *Journal of the American Geriatrics Society*, 2008, 56: 339-344.

Shen J, Xiao LD. Factors affecting nursing students' intention to work with older people in China. *Nurse Educ Today*, 2011, 32(3): 219-23.

Smith ML, Bergeron CD, Cowart C, Ahn S, Towne SD, Ory MG, Menn MA, Chaney JD. Factors associated with ageist attitudes among college students, *Geriatr Gerontol Int.*, 2017, 17(10):1698-1706.

Söderhamn O, Lindencrona C, Gustavsson SM. Attitudes toward older people among nursing students and registered nurses in Sweden. *Nurse Educ Today*, 2001, 21(3):225–9.

Sülüker K. Birinci ve İkinci Basamakta Çalışan Hemşirelerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması, yüksek lisans tezi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Erzurum, 2019.

Tekin ÇS, Kara F. Dünyada ve Türkiye’de Yaşlılık, *Uluslararası Bilimsel Araştırma Dergisi*, 2018, Cilt: 3, Sayı: 1, Sayfa: 219-229

Temiz S. Lise ve Üniversite Öğrencilerinde Yaşlılara Yönelik Ayrımcılık İle Empati Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Sivas, 2019.

Toygar İ, Kardakovan A. Factors Affecting The Attitudes Of Nursing Students Toward Ageism, *Nursing Practice Today*, 2020, 7(1).

Tuncer F. Birinci Basamak Sağlık Hizmetini Veren Kurumlarda Çalışan Sağlık Personelinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri, 2018.

Tunçay GY. Toplumda Yaşa Bağlı Ayrımcılık, *Eurasian Journal Of Health Sciences*, 2020, 3(1): 1-5.

Tupper M. “The Representation of Elderly Persons in Prime Time Television Adversitising”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Güney Florida Üniversitesi, Kitle İletişim Bölümü, Amerika Birleşik Devletleri, 1995.

Türk Dil Kurumu. Güncel Türkçe Sözlük, [http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts & arama=gts & guid=TDK.GTS. 5d9e181c9b5083.49556609](http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5d9e181c9b5083.49556609) (erişim, 9.10.2019).

Türkiye İstatistik Kurumu. Haber Bülteni, [http://www.tuik.gov.tr/ Pre Haber Bultenleri. do?id=30699](http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30699) ,2018, (erişim, 23.09.2019).

Ünsar S, Erol Ö, Kurt S, Türüng F, Sekmen I, Sak C, Türksen S. Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarının İncelenmesi, *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi*, 2012, 1:12-13

Van Leeuwen E, Oosterhuis, Ruyter S. Anxiety and categorisation effects in student nurses' attitudes towards young and older patients: A dual pathway model. *Nurse Education Today*, 2016, 39, 170-175.

Vefikuluçay D, Terzioğlu YZ. Development And Psychometric Evaluation Of Ageism Attitude Scale Among The University Students, *Turkish Journal of Geriatrics*, 2011, 14 (3) 259-268.

Vefikuluçay D. Üniversitede Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları, T.C Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2008, Ankara.

World health organization, Ageing and life-course, <https://www.who.int/ageing/features/misconceptions/en/> (Erişim, 11.10.2019).

World Health Organization. Services to Prevent Disability in The Elderly (Rapor No: 83). Copenhagen: WHO Regional Office for Europe, 1993.

Yerli G. Yaşlılık Dönemi Özellikleri ve Yaşlılara Yönelik Sosyal Hizmetler, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, cilt:10, sayı:52, 2017.

Yeşilot SB, Demirci PY, Öztunç G. Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına Yönelik Tutumları ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi, *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2020, 10(1): 87-93.

Yılmaz E, Özkan S. Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları, *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 2010, Cilt:3, Sayı:2.

Zehirlioğlu, L, Yönt, GH, Bayat, E, Günay B. Hemşirelerin Yaşlılara Yönelik Tutumları ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi, *Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik E-Dergisi*, 2015, Cilt:3, Sayı:1

Zhou L. (2007) What college students know about older adults: a cross-cultural qualitative study. *Educational Gerontology*,33: 811-831.

Özmen ŞY. Türk Kültüründe Yaşlının Yeri Ve Medyayla Yaşlılığın Değişen Konumu, *Millî Folklor*, 2013, Yıl 25, Sayı 100

EKLER

Ek 1. Etik Kurul Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 26/07/2019-E.46100

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Hemşirelik Fakültesi Dekanlığı
Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu

Sayı : 50107718-050.04.04
Konu : 2019/115 Nolu Çalışmanız Hk.

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Mehtap KIZILKAYA
Öğretim Üyesi

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'nun 22.07.2019 tarihinde yapılan olağan toplantısında çalışmanızla ilgili alınan III nolu karar aşağıdadır. Bilgilerinize sunarım.

e-imzalıdır
Prof.Dr. Hilmiye AKSU
Kurul Başkanı

KARAR :III
Protokol No : 2019/115
Sorumlu Yürütücü : Dr. Öğretim Üyesi Mehtap KIZILKAYA
Hemşirelik Fakültesi
Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Hemşirelik Fakültesi Öğretim Üyesi Dr. Öğretim Üyesi Mehtap KIZILKAYA'nın "Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları ve Etkileyen Faktörler" başlıklı araştırmasının 08.07.2019 tarihli kurul kararında eksiklikler saptanmıştı. 17.07.2019 tarihli gelen dilekçesi ve ekleri görüşüldü. İstenen bilgi ve belgelerin dosyaya konulduğu görülmüştür.

Sonuçta klinik araştırma başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş ve uygun bulunmuş olup, çalışmanın başvuru dosyasında belirtilen merkezde (kurum izinin alınması ve dosyaya konulmak üzere gelmesi şartıyla) gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel sakınca bulunmadığına oy birliğiyle karar verilmiştir.

Yine sorumlu araştırmacıya; Form 2'nin 14.1.'in son bölümünde taahhüt edilen çalışma bittikten sonra nihai raporun, [Sonuç Raporu (web'te), BGOF (Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu-gönüllüler tarafından bizzat kendilerinin kendi adı-soyadını yazması ve imzalamasının sağlanması ile adreslerinin eksiksiz olarak formlara yazılmasına dikkat edilmelidir.) ve ORF (Olgu Rapor Formu/Anket)] lerin gönderilmesi gerektiğinin hatırlatılmasına ve sorumlu yürütücülerinin bu hususa özen göstermesi gerektiğinin bir kez daha vurgulanmasına oy birliğiyle karar verilmiştir.

Evrak Doğrulama İçin: <https://ebys.adu.edu.tr/enVision/Dogrula/6EB0FMP>

Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Merkez Kepez Mevki 09010
Efeler/AYDIN
Telefon No: 02562138866 Faks No: 0256 214 66 87
E-Posta: rektorluk@adu.edu.tr İnternet Adresi: <http://akademik.adu.edu.tr>

Bilgi İçin: Orkide Kahraman
Unvan: Bilgisayar İşletmeni

Ek 2. Kurum İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 15/08/2019-E.49339

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Hemşirelik Fakültesi Dekanlığı

Sayı : 50107718-300
Konu : Mahsun Atug

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 02/08/2019 tarihli ve 47484 sayılı yazınız.

Enstitünüz Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Mahsun ATUĞ'un Fakültemiz öğrencileri ile "Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları ve Etkileyen Faktörler" isimli araştırmasını yapması uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini arz/rica ederim.

e-imzalıdır

Prof.Dr. Yelda ÖZSUNAR DAYANIR
Dekan V.

Evrak Doğrulamak İçin: <https://ebys.adu.edu.tr/enVision/Dogrula/KABE0SS>

Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Merkez Kampüs Kepez Mevki 09010
Efeler/AYDIN
Telefon No: 02562138866 Faks No: 0256 214 66 87

Bilgi İçin: Gülsüm Uygun

Unvan: Bilgisayar İşletmeni

Ek 3. Kişisel Bilgi Formu

1. Yaşınız:

2. Cinsiyetiniz:

1. () Kadın

2. () Erkek

3. Medeni haliniz:

1. () Bekar

2. () Evli

4. Sınıfınız:

5. Mezun olduğunuz lise türü:

1. () Normal Lise

2. () Anadolu Lisesi

3. () Mesleki Ve Teknik Lise

4. () İmam Hatip Lisesi

5. () Fen Lisesi

6. () Özel Lise/Kolej

6. Annenizin eğitim düzeyi:

1. () Okur-yazar değil/ Okur-yazar

2. () Ortaöğretim

3. () Lise

4. () Üniversite ve üstü

7. Babanızın eğitim düzeyi:

1. () Okur-yazar değil/ Okur-yazar

2. () Ortaöğretim

3. () Lise

4. () Üniversite ve üstü

8. Aile tipiniz:

1. () Çekirdek aile (Anne, baba ve/veya kardeşlerin birlikte yaşadığı aile)

2. () Geniş aile (Anne, baba, kardeşler, büyükanne, büyükbaba ve diğer birinci derece akrabaların birlikte yaşadığı aile)

3. () Diğer, (lütfen belirtiniz):

9. Ailenizin gelir düzeyi:

- 1. () Gelir giderden az
- 2. () Gelir gidere denk
- 3. () Gelir giderden fazla

10. Ailenizin sosyal güvencesi:

- 1. () Yok
- 2. () Var

11. En uzun süre yaşamış olduğunuz yerleşim biriminin (il, ilçe, köy, kasaba) bulunduğu bölge:

- 1. () Marmara Bölgesi
- 2. () Karadeniz Bölgesi
- 3. () Ege Bölgesi
- 4. () Akdeniz Bölgesi
- 5. () İç Anadolu Bölgesi
- 6. () Doğu Anadolu Bölgesi
- 7. () Güneydoğu Anadolu Bölgesi

12. Ailenizde yaşlı birey var mı?

- 1. () Hayır
- 2. () Evet

13. Şimdiye kadar yaşlı/yaşlılarla aynı evde yaşadınız mı/yaşıyor musunuz?

- 1. () Hayır
- 2. () Evet

14. Eğer 13. Soruya yanıtınız “EVET” ise; ne kadar süredir birlikte yaşadınız/yaşıyorsunuz?

(Lütfen belirtiniz):gün/.....ay/.....yıl

15. Eğer 14. Soruya yanıtınız “EVET” ise; hangi yaşlı bireyle birlikte yaşadınız?

- 1. () Anneanne
- 2. () Babaanne
- 3. () Dede
- 4. () Diğer, (lütfen belirtiniz):

16. Anneanne, babaanne, dede ya da diğer (teyze, hala, amca, dayı...) hayatta ise yaşadıkları yere ilişkin aşağıda belirtilen uygun maddeyi işaretleyiniz.

- 1. () Sizin anne veya babanızla birlikte
- 2. () Birinci derece akrabalarınızla birlikte (amca, dayı, teyze, hala gibi)
- 3. () Kendi evinde yalnız
- 4. () Kendi evlerinde bakıcıyla
- 5. () Huzurevinde veya yaşlı bakım evinde
- 6. () Diğer, (lütfen belirtiniz):

17. Klinik uygulamalarınız sırasında yaşlı bireylere bakım verdiniz mi?

1. () Hayır

2. () Evet

18. Eğer 17. Soruya yanıtınız “EVET” ise; ne kadar süre bakım verdiniz?

(Lütfen belirtiniz):gün/ hafta/ ay

19. Seçme şansınız olsa, mezun olduktan sonra yaşlı bireyler ile çalışmak ister misiniz?

1. () Evet

2. () Hayır

20. Eğer 19. Soruya yanıtınız “EVET” ise; çalışmak isteme nedeniniz nedir?

1. () Yaşlılara bakmaya alışık olma

2. () Yaşlı hastalara baktığında kendini daha değerli hissetme

3. () Yaşlıların bedensel ve psikolojik desteğe daha çok ihtiyaç duyması

4. () Kendi yakınları ile yaşlılar arasında empati kurma

5. () Diğer, (lütfen belirtiniz):

21. Eğer 19. Soruya yanıtınız “HAYIR” ise; çalışmak istememe nedeniniz nedir?

1. () Bedensel ve zihinsel olarak yorduğu için

2. () Sürekli yaşlı insanlarla çalışmanın tükenmişliğe yol açtığı için

3. () Yaşlılarla iletişim kurmanın zor olması

5. () Diğer, (lütfen belirtiniz):

22. Yaşlılık kavramı size aşağıdaki ifadelerden hangisini/hangilerini çağrıştırmaktadır?

(Birden fazla seçenek belirtebilirsiniz)

1. () Bilgelik

7. () Güçsüzlük

13. () Zihinsel azalma

2. () Dışlanma

8. () Merhamet

14. () İşe yaramazlık

3. () Yoksulluk

9. () Yalnızlık

15. () Bağımlılık

4. () Bağlılık

10. () Politik güç

16. () Diğer.....

5. () Bolluk

11. () Bağımsızlık

6. () Hastalık

12. () Mutluluk

Ek 4. Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği

Tutum Cümleleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
Yaşlıların arkadaşına ihtiyacı yoktur.				X	

Tutum İfadeleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Yaşlıların yaşantısı eviyle sınırlı olmalıdır.					
2. Yaşlılar gençlere göre daha sabırlıdır.					
3. Yaşlılar sürekli hasta olur.					
4. Sıra beklenmesi gereken yerlerde yaşlılara öncelik verilmelidir.					
5. Yaşlıların dış görünüşleri iticidir.					
6. Gençler yaşlıların yaşam deneyimlerinden faydalanmalıdır.					
7. Yaşlılar birlikte yaşadığı aile bireyleri tarafından önemsenmelidir.					
8. Yaşlılar sevecendir.					
9. Ailede kararlar alınırken yaşlıların görüşü alınmalıdır.					
10. Yaşlıların temel sorumluluğu ev ve mutfak işleri, torun bakımı gibi konularda çocuklarına yardımcı olmaktır.					
11. İşe eleman alımında yaşlılar yerine gençler tercih edilmelidir.					
12. Yaşlıların ev, araba, eşya, kıyafet almaları gereksizdir.					
13. Yaşlılar gençlere göre daha hoşgörülüdür.					
14. Eşlerini kaybeden yaşlılar tekrar evlenmemelidir.					
15. Yaşlılar değişikliklere gençler gibi uyum sağlayamazlar.					
16. Çalışma yaşamında bireyler arasındaki terfilerde gençlere öncelik verilmelidir.					
17. Yaşlılar huzurevine yerleştirilmelidir.					
18. Yaşlıların tek başına dışarı çıkmamaları gerekir.					

Tutum İfadeleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
19. Hastanede yaşlılar yerine öncelikle gençlere bakım verilmelidir.					
20. Ailede bütçe oluşturulurken yaşlıların da görüşü alınmalıdır.					
21. Çalışma yaşamında, yaşlılara gençlerden daha düşük ücret ödenmelidir.					
22. Yaşlılar poşetlerini ve paketlerini yardım almadan taşıyamazlar.					
23. Yaşlıların bakımı aile bireyleri tarafından ekonomik yük olarak görülmemelidir.					

Ölçek hakkında

Gelen Kutusu

Duygu Ulu 26.06.2019

26.06.2019

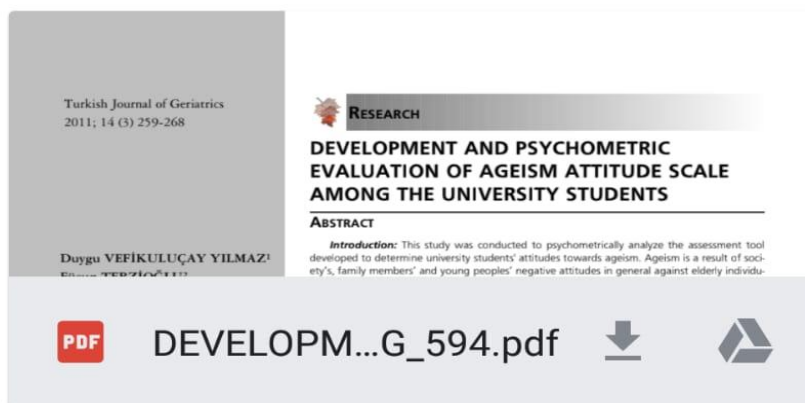
Alıcılar: ben ▾

Sayın Atuğ,

Ölçeği kullanabilirsiniz. Ekte ölçeği ve değerlendirmesini ayrıca yayımlandığı dergiyi gönderiyorum. Bana sormak istediğiniz birşey olursa her zaman yardımcı olurum. Araştırmanızın sonuçlarını bizimle paylaşırsanız çok seviniriz, bunlarla ilgili değerlendirme yapacağız.

Çalışmalarınızda kolaylıklar diliyorum.

ÖZGEÇMİŞ

Soyadı, Adı : ATUĞ, Mahsun
Uyruk : T.C
Doğum Yeri ve Tarihi : Mardin - Midyat / 01.12.1992
E-mail : atugmahsun@gmail.com
Yabancı Dil : İngilizce

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Yüksek lisans	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın	16. 09. 2020
Lisans	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Yüksek Okulu, Aydın	05.06.2017
Lise	Midyat İMKB Anadolu Lisesi (Mardin - Midyat)	08.06.2012

İŞ DENEYİMİ

Yıl	Yer/ Kurum	Unvan
2020-...	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesi, Beyin Cerrahi Yoğun Bakım Ünitesi	Hemşire